خوێندنەوەیەک بۆ ڕۆمانی (لە شەودا هەموو خوێنەک ڕەشن).. نووسینی: جەسی یۆزافسکا ستیڤنس. وەرگێڕانی: نەوزاد مدحەت

بۆ زیاتر ناساندنی ڕۆمانەکەو نووسەرەکەی بۆ پێویستمان زانی کورتەیەک ئیزافە بکەینە سەر وەرگێڕانەکە... وەرگێڕ

نووسەری فەرەنسی بەرچەکێکی سەنیگالی دەیقید دیۆپ بۆ یەکەمجار دووڕاوەتاوە، کە لەمڕۆ لە ئەدەبیاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا دووڕاوەتاوە، پەداچوونەوە بۆ نموونەیەکی بنچینەیی مەدرەتەدا دەکات، سەربازە ئەفریقییەکە لە هێڵی پێشەوە.
لەمانی داڤید دیۆپ کە خاتی نەودەوەتی بووکەری بردەتاوە "لە شەودا هەموو خوێنەک ڕەشە لە بنەتدا بە فەرەنسی نووسراوەو ناوی (برای ڕەحیی) بووە و وەرگێڕە ئینگلیزییەکە ناوەکەی گۆڕیوە بە لەشەودا هەموو خوێنەک ڕەشە.
تەماناکی دەتەزێنە لەسەر جەنگ، کەلەنیالیزم و داماتی عەقڵ. لە ڕەگەی چاوی ئەلفا ندیای، سەربازێکی سەنەگالی کە لە جەنگی جیهانی یەکەمدا بە فەرەنسا دەجەنگەت، دیۆپ چیرۆکێک دەنووسەت کە هەم شیعرییە و هەم ترسناکە، هەم تایبەتە و هەم گشتگیرە.
چیرۆکەکە بە شکستی ئەلفا دەست پێدەکات لە کەتایهێنان بە ئازاری لە "براڕەحییەکەی" مادەمبا دیۆپ لە مەیدانی جەنگدا کە بە سەختی بریندار بووە و داوا لە (ئەلفا)ی هاوڕێی دەکات کە بیکوژێت بۆ ئەوەی لەوە زیاتر ئازار نە چێژێت، بەڵام ئەلفا دەستی تێناچێت. ساتێک لە دووەمی یان ڕەنگە بەزەیی دەبەتە هەی تەکچوونی دەروونی ئەلفا. ناتوانێت لە خەی خۆش بێت، دەست دەکات بە تەسەندنەوەیەکی پە لە دەڕەقی. هاوی سەربازە ئەمانییەکان دەکات، پاش گرتن و کوشتنیان بە شێوەیەکی دڕەقانە، دەستەکانیان وەک دیاری بە سەنگەرەکەی دەهێنێتەوە.
دیۆپ، دەستواژەی دووبارە بەکاردەهێنێت کە هەم سروشتی تراومای بازنەیی و هەم ڕیتمی چیرۆکگێڕانەوەی زارەکیی ئەفریقی دەنوێنێتەوە. نووسەر بە شێوەیەکی سەرکەوتوو هەڵکانی نێوان عەقڵ

و شتی، شارستانییەت و دەندەیی تێکەڵ دەکات. پرسیار دەکات لە جەنگدا لە سەنگەرە قوڵاویەکاندا کە پیاوان دەنەردرێن بە کوشتنی یەکتر. لێرەدا پرسیارەکە دێتە پێشەوە(دەندە ئاستەقینەکان، کێن؟).

شیکردنەوەی داینامیکی کۆلۆنیالی لە ئەمانەکەدا بەهێزە. لەگەڵ هاوکێشەی بە تەواو شێواوی ئۆلفاوە، دەبینین چۆن سەربازە ئەفریقییەکان هەم بە هۆی جەنگی فەرەنسا پۆیست بوون و هەم وەک سەربازی "شوکواتە"ی بە بایەخ سێیر دەکران (دیارە شکڵاتە وەکوو تانە لە ئەنگیان بەکار دەهات). ئەو شێوازەی ئۆلفا سەرنجی هاوکێشە فەرەنسییەکانی گەیی لە سێیرکردنی وەک "هاوسەنگەرێکی باش"ەوە بە "دەندەیەکی" ترسناک دەگۆڕێت، پووچی پەسەندکردنیان و بەردەوامی پێشداوەریە کۆلۆنیالییەکان ئاشکرا دەکات.
لە ناوەڕاکەدا، ئەم ئەمانە بچووکە (کەمتر لە ٢٠٠ لاپەڕە) یە سێیرکردنکی بە سەرمینەوەیە بە چنییەتی گەندەکردنی دەرووونی مرۆڤ لایەن جەنگەوە. دیپ پیشانی دەدات کە لە سەنگەرەکانی جەنگی جیهانی یەکەمدا، کە بە ئاستی هەموو خۆنەک لە تاریکیدا ئێش دەردەکەوێت، جیاوازی نێوان شارستانی و دەندە، عاقڵ و شێت، وەک مەیدانی جەنگەکە خۆی قوڵاوی دەبێت.
کردەوەکانی ئۆلفا ترسناکن، بەڵام ئەمە ئەو تراوما و داپچڕانە کولتوورییە دەزانین کە بەرەو ئەوەی دەبەن. ئەمانەکە ناچارمان دەکات ڕووبەڕووی پرسیاری ناڕەحەت ببینەوە دەربارەی توندوتیژی، دادپەروەری و ئەو توڕەیی شارستانییەت کە جەنگ بە ئاسانی دایدەماڵێت. ئەمانەکەی دیپ وەک بەشداریەکی بەهێز لە هەردوو ئەدەبی جەنگ و ئەدەبی پاش کۆلۆنیالی ئەفریقی دەوەستێت، هاوکێشەکی تایبەت پێشکێش دەکات بە ململانێیەک کە زەر جار تەنها لە هاوکێشەی ئەوروپییەوە دەبینرێت. بیرهێنانەوەیەکی دێتەزێنە کە قوربانییەکانی جەنگ زەر لە جەستەیی دوورتر دەژین و دەگەنە قووڵایی ڕەحی مرۆڤ.

لەسەنگەرەکاندا لەگەڵ کۆلۆنیالیستەکان
ئەمانی (لە شەودا هەموو خۆنەک ڕەشە)؛ سەمایەکی دێتەزێن لەگەڵ جەنگ و شێتی

نووسینی: جەسی یەزافسکا ستیڤەنس
وەرگێڕانی: نەوزاد مدحەت (گەران عەبدوڵا)

لە جەنگی جیهانی یەکەمدا دە ملیۆن سەرباز لە شەڕدا گیانیان لەدەستدا، زۆربەیان لە سەنگەرەکاندا بوون. کوشتاری فراوان نەک هەر ئەوەی بە هەمیشە شەوازی حوکمڕانی ئەوروپای گۆڕی کە هەمیشە چەکیان لەبەرچاو بێت، بەڵکو چەنیەتی دروستکردنی هونەری مرۆڤکانیشی بە هەمیشەیی گۆڕی. دەندەیی میکانیزمەکراو و شەوازەکانی دەربڕینی پشووی وەک ڕیالیزمی بەسەرچوو پیشاندەدا. حسابکردنی دواتر لەگەڵ شەڕی پیشەسازی و ناسیۆنالیزمی چاو برسی، بزووتنەوەکانی وەک دادایزم، داهاتووگەرایی و کانوونی مەدەرنیزمی ئەدەبی هەنایە ئاراوە، کە کاریگەرییان لەسەر نووسەرانی ئینگلیزی زمان هەبوو لە ڤەرجینیا وولفەوە تا ت. س. ئەلیەت.
بەڵام ئەو کانوونی مەدەرنیستییەی کە لە سەنگەرەکاندا سەریهەڵدا، تا ئادیکی زۆر نزیکەی ٢.٣ ملیۆن ئەفریقی لەخەدەگرت کە پشتگیریان لە سوپای فەرەنسا و بەریتانیا دەکرد و هەروەها سەدان هەزار سەرباز و کرێکاری غەیرە سپی پێست لە جیهانی کۆلۆنیالیزمدا دوور دەخاتەوە کە زۆربەیان هیندی و نزیکەی ٤٠٠ هەزاریشیان ڕەشپێستی ئەمریکی بوون. ژەنەڕاڵ چارڵز مانگین لە (هەزی ڕەش)دا، سەرکردایەتی هاوکاری کرد بۆ وەرگرتنی پیاو لە "خەزنە"ی ستراتیژی کۆلۆنیکان، کە بۆ تایبەتی هەڵمەتی بۆ سەربازانی سەنیگال ئەنجامدا بۆ ئەوەی بنەردڕێن بۆ بەرەی شەڕ. ئێستا دوای زیاتر لە سەدیەک، نووسەری سەنیگالی فەرەنسی دەیڤید دیۆپ، مامۆستایەکی زۆر مەدەرنانەی بەرز دەکاتە ئەزموونی ئەو ئەفریقاییانەی کە خزمەتیان بە ڕەژاوایەکان کردووە و لەناوسەنگەرەکاندا مردوون. لە ڕەمانی لەشەودا هەموو خوێنەک ڕەشە، بۆ یەکەمجار لە ساڵی ٢٠١٨ لە فەرەنسا باوکرایەوە، ئانا مۆشۆفاکیس بە یەکەم جار ئەم ڕەمانەی وەرگێڕایە سەر زمانی ئینگلیزی.
وەک لە زۆرێک لە باشترین ڕەمانکانی شەڕی چالاکدا، وەک ڕەمانی (گرتنەوەی ٢٢)ی جۆزێف هێڵەر یان ڕەمانی سەربازی باش سفیک ی نووسەری چیک یارسلاق هاسێک، دیۆپ بە گاڵتەجارییەکی تاڕادەیەک کارساتەکان زەق دەکاتەوە. ئەم گاڵتەجارییە کە لەڕوانگەی سەربازێکی ئەفریقییەوە لە دەوروبەری ساڵی ١٩١٤دا ئەزموون کراوە، نەک تەنها بەمانایەکانی شەڕ، بەڵکو ڕەگەزپەرستیش دەخاتە ژێر پرسیارەوە. بەڵام ڕەمانی(لەشەودا هەموو خوێنەک ڕەشە)لە کۆتایدا زیاتر چیرۆکی جادووبازییەکی چەتەگەریەکی شێتانە. لە یەک کاتدا کتێبێکی قووڵی تووندوتیژی و نەرم و نیانییە. دیۆپ بە تێکەڵکردنی مانەڵگەی مەدەرنیستی لەگەڵ ئەفسانە، لەسنوورە دەرەکییە تێکدەرەکانی ئەو شتانە دەکاتەوە، کە ئەمە چی لەگەڵ ئەوانی

دیکەدا دەکەین و شتە دەتوانێت چیمان پێبکات.

ئیستغلالکردنی گەلانی کۆلۆنیالیزم بە ئەرکی چالاک، خاکی تری ناکۆکی بوو لە نێوان زلهێزە ئەوروپییەکان لە جەنگی جیهانی یەکەمدا. بەهەکاری دەستانگەیشتن بە کۆلۆنیالیزمی فەرەنسا و بەریتانیا، ئەمانیا ناڕازایەتی دەربڕی بەرامبەر بە جەنگیرکردنی سەربازە ئەفریقییەکانی فەرەنسا لە ئەوروپا، کە خاڵی بنەڕەتی لای ئەمانەکان زیاتر جەختکردنەوە بوو لەسەر ڕەگەز نەوەک دژەکاری ئیمپریالییانە. ئاماژەی بەوەدا کە نابەت خاکی بەشێرجیاوازەکان یەک بخرێن، کەچی خودی ئەمانیا هەم سەربازە ئەفریقییەکان و هەم ئەفسەرە ئەمانییەکانی وەک هێزی بەرگریکردن لە خاکە داگیرکراوەکانی ژێر دەسەڵاتی خۆی لە ڕۆژهەڵاتی ئەفریقای پێ دەسپێردرا. گلەییەکانی ئەمانیا سەبارەت بە بوونی سەربازە ئەفریقییەکان لە ئەوروپا زیاتر بە سەرنج ڕاکێشانی خەڵکی سپیپێستی بوو بەتایبەتی لە ئەمریکا. ئەم پڕوپاگەندەیە دوای ئاگربەست لە ساڵی ١٩١٨دا جەگەی خۆی گرتەوە، کاتێک فەرەنسییەکان بەنیازی ئەوە بوون پلەبەندییە ڕەگەزییەکان پێچەوانە بکەنەوە، بۆیە ئەفریقییەکان بنەڕەتی بە داگیرکردنی ئاریییەکان و لەو ڕێیەوە زیاتر بتوانن ئەمانیا زەلیل بکەن. جەنگیرکردنی سەربازە ئەفریقییەکان بووە خاڵی موزایەدە لە پەیمانی ڤێرسایدا، ئەمانیا داوای دەکرد کە هیچ سەربازێکی ڕەنگاوڕەنگ بە داگیرکردنی ڕاینلاند نەنێردرێت.
بەهەرحاڵ کاتێک فەرەنسا بە هەر شێوەیەک بێت سەربازانی سەنیگالی نارد، ئەمانیا هەمەتەکی گۆڕی بەرخست لە ژێر ناوی "ترسناکیی ڕەش لەسەر ڕاین"، بە ناميلکە و کاری کاریکاتێری ڕەگەزپەرستانە، کە بە ئەو کارەی سوودی لە ترسە ناوخۆییەکان وەردەگرت لە ئەودیوی زەریای ئەتڵەسیدا. هەزاران پیاوی ڕەشپێست لە باشووری ئەمریکای کۆتنە بەر پەلاماری ئەشکەنجەدان و کوشتن و هەواسین لەدەرەوەی یاسادا، لەنێویاندا هەندێک لەو ٤٠٠ هەزار سەربازە ئەمریکییە ئەفریقاییەی کە لە کاتی جەنگی جیهانی یەکەمدا خزمەتیان کردووە. جێی سەرسوڕمان نییە کە هەمەتەکەی ئەمانیا هاوسێزی لە ئەمریکا و بەریتانیا بەدەستهێناو پاپشتی لەکرا لە لایەن ڕەکخراوەکانی ژنان و هەفتەنامە چاپکراوەکانی سیاسەتمەدارە جەراوجەرەکانەوە.
لە مێژووە سەرکێشییەکانی جەنگی جیهانی یەکەمدا و لەو سەردەمی چەکداریکردندا ڕەگەزپەرستی جەنگیرکراوە، بەڵام ئەوە ئەدەبیاتی ئەو سەردەمەیە کە باس لە پچڕانی دەروونی سەیرکردنی دامانی شارستانییەت دەکات. لەڕەدا دیپ بەشاییەکی چارنووسساز پەدەکاتەوە: سەربازێکی سەنیگالی لە سەنگەرەکاندا و هاوسێزی لەگەڵ

دووژمندا، هەرچەندە پێچاوپێچ بێت، مانای چییە؟

بە ئەم سەربازە کە دووژمنە؟ ئەمانکان، فەرەنسییەکان، یان کۆنیالیزم بە گشتی؟

پاساوانەکەی دیپ، ئەلفا ندیای، گەنجێکی بەسەربازکراوی گوندەکانی سەنیگال، سەر بە نەریتی سەربازییە فەبازەکانی نەوان جەنگاوەکانە، کە هەڵچنینەکە ئەدەبەکەی دەگێڕێتەوە سەر هەمانی لویس فەردیناند سەلین (گۆشتێک بە کۆتایی شەو) و تەنزێکی چیکی (سەربازی باش سڤیک) کە هەڵگری کارە تۆندوتیژییەکانی جەنگی جیهانییە. من چیرۆکەکان بە هیستریا و گەمانەوەی جێی متمانە و نامەبوون دەبینم لە جیهانێک کە هەموو هەستێکی عەقڵی لەدەستداوە. دیپ نامەی ماگنم ئەپوسی سەلین و نامەی سەربازە فەرەنسییەکانی وەک سەرچاوەیەکی کاریگەر هەناوەتەوە. ئەوانە نەخشەی گونجاون بە لەکەینەوە لەم هەمانە ناسزداریەی سروشتی مرۆڤ لە ژێر ئەوپەڕی فشاردا.

ڕەمانی (لە شەودا هەموو خوێنێک ڕەشە) ئەم شەوازە ناسراوە درێژ دەکاتەوە و پەداچوونەوەی بە دەکات بە شتێکی ناوازە. کتێبێکی قەبارە بچووکتر و ئاسانترە لە کتێبی سەلین یان هاسک، زیاتر جنێکەیی و وەسواسییە. گەمانەوەکە لەڕی دەنگەوەیە و خاڵییە لە هەموو سەزێک لەبەرانبەر بە هەستەکاندا، بەڵام ئیرەنی دیپ ساردییەکەی سەر تراژیدی کەمیدییەکە زیاتر دەکات. وە لە کاتێکدا وەهامکانی پەشووتر بە جەنگی جیهانیی، یەکەم جەخت لەسەر بەمانایی ژیان دەکەنەوە لە بەرامبەر ترسناکییەکانی سەردەمی جەنگدا، هەمانەکە پەداگری لەسەر لەژیکێکی پێچاوپێچی خواپەرستی دەکات. پلانەکە لەسەر وەسوەسێک دامەزراوە بە ئەو بیرکەیەی کە کردار و بە کردەوەکانی مرۆڤ دەرئەنجامەکانی بە ئەوانی دیکە هەیە. ئەلفا نیایە بە هەستی قووڵی ئامانجەکەی خێی لە جەزەف سڤێک یان فەردیناند باردامو جیا دەکاتەوە. شتێکە و ئامانجەکەی ئاشکراوە، چیرۆکێکی تاریکی هاوبەشی و زەبر و تەسەندنەوەیە.

وەکوو سەلین لەپێش خۆیدا، شتی و دەڤەقی شەڵی لە هەگەی پێندە خەمناکەکانی سەربازێکی پلەنزمی گەڕەوەوە دەخاتەوو کە لە شارستانییەت جیابووەتەوە.

دیپ لە پاریس لەدایک بووە و لە سەنیگال گەورە بووە، هەڵگری هیچ کام لەناوو ناوبانگەکانی سیلینی دژە جوولەکە و فاشیست نییە، کە شکستە شەخسی و سیاسییە جددییەکانی پەشوازیکردنی لە کارەکانی لەکەدار کردووە. بەڵام تاریکییەک لە هەمانە نوێیەکەی دیپدا هەیە کە هەنگە لای هەندێک لە خوێنەران بە ئاسانی بەیان هەرس نەکرێت. پەدەچێت پەزانینی خوێنەران بە هەمانەکە بەند بێت بەوەوە کە ئایا

مرۆڤ لەگەڵ بیرکەکەی شکسپیردا هاوڕایە یان نا کە دەڵێت:(لە جیهانێکی شێتدا، شێت باشترین تێگەشتنی هەیە بۆ نەخشیەکانمان، ئێگەر چارەسەرکردنی نەبێت). دوای خوولی هەڵبژاردنکانی ئیم دوایینی ئەمریکا، بیرکەیەکە کە پۆیستە ئەمریکییەکان بە تایبەتی ئامادەبن بۆ دانپێدانان.
هەمانکە لە بەرکانی شەڕوە دەست پێدەکات، لە تەنیشت باشترین و نزیکترین هاوڕێی بریندارى حیکایەتخوان ئەلفا،(مادەمبا دیپ)، کە مردنێ بەئازارکەی بۆ زاراوەی ڕاستی وەسف دەکرێت. مادەمبا لە ئەلفا دەپاڕێتەوە کە بە بەینی قوڕگی لووتو نەهامەتییەی پێ ئازارە رزگاری بکات، بەڵام ئەلفا نایکات. هەمانێ بچووک و چەکەوک هاوڕێک بۆ کەفارەتی ئیم شکستەی هاوڕێیەتی بردەوام دەبێت، بە کردار هاوڕێدەدات کە چۆن ئەو جۆرە زەبر و زەنگێ هێگەی خۆی لە مشکدا بکاتەوە. ئەلفا دەڵێت: (ئەوەی کە ئەمڕۆ هەم، ئەوکاتێ بوومایە، کە سەری بەرەو من سووڕاند و دەستی چەپی لەلای ڕاستمدا بوو، داوای لێکردم بیکوژم، دەمکوشت.)

جارێکیتریش، لەگەڵ ئیم کرانەوەیەدا، هەندێک لە خوێندران لە هەمانکە دووردەکەونەوە بەوەی ڕەمانکی تۆندوتیژو خەماوییە. بەڵام لەڕ جوانییەکی گەورە هەیە. ڕستەکانی دیپ تایبەتمەندییەکی بەرزو نزمی هەیە، دەستەواژەکان هەڵدەگرن کە لەگەڵ دووبارەبوونەوەدا بە شێوەیەکی نەرم لەبەر دەکرێن. زەرجار یەک چاودێریکردن بۆ ناو بابەتێکدا درێژدەبێتەوە، لەگەڵ هەشتنیدا دەگۆڕێت. ئەلفا دەڵێت (ڕاستی خودا، من باوەڕم وایە کە خودا هەمیشە لە دوای ئەمەوەیە)، دواتر دەشێت (ئەوە شەڕە؛ ئەوە کاتێکە کە خودا دووادەکەوێت لە مۆسیقای مرۆڤکان، کاتێک ناتوانێت لە یەک کاتدا داوە تێکئاڵاوەکانی چارنووس لێک جیابکاتەوە.)

وەپێشخستنی خاڵی گرانەوە بۆ سەرەتای چیرۆکەکە هێگە بۆ دەوانە دەدات کە باسێک لە شێتی خۆی پشکنش بکات. دوای مردنی مادەمبا، هەر جارێک ئەلفا دەچێتە ناو خاکی دووزمن، دەستێکی بەدراوی ئەمانییەک دەهێنێتەوە. هاوڕێکانی سەرەتا دەخشێ دەبن و سەرسام دەبن بە ئازایەتییەکەی. ئەوان ئەوە نازانن ئەمەڵەاستیدا دووبارەکردنەوەی مردنی مادەمبایە. ئەلفا بە دزییەوە دەچێتە سەر قوربانییە ئەمانییەکانی، ناو زگیان دەردەهێنێت، تامی مردنێکی سەختیان پێ دەچێژێت، دواتر بشۆڕێکی میهرەبانێ و بە جووانی بە چەقۆ قوڕگیان لەدەکاتەوە. ”لە شوودا هەموو خوێنێک ڕەشە“. ئەوە ڕەحمەتی شێتێکە، دەرفەتێکە بە ئەوەی ئەو ڕزگاربوونێ لە ئازار بە

دووژمن ببەخشێت کە لەگەڵ هاوڕێکەی نەیکرد.

دووبارەبوونەوەی کردارەکانی ئەلفا لە چوونە ناو خاکی دوژمن دەنگدانەوەی زۆری لەدەکەوتەوە لەناو هاوسەنگەرەکانی. کاتێک کە دەستی چوارەم و پێنجەم و شەشەم و حەوتەمی خۆی دەهێنتەوە دەبێتە مایەی نیگەرانی لای هاوسەنگەرەکانی. (سەربازە سپی پێستەکان لەناو خۆیاندا دەستیان کرد بە قسەو مقەمق؛ دەمتوانی لە چاوەکانیاندا بیخوێنمەوە .دەیان وت ئەم شوکولاتەیە بۆاستی سەیرە! ئەوانی تر، سەربازانی شوکولاتەی ئۆژئاوای ئەفریقا وەک من، ئەوانیش دەستیان کرد بە وتن و منیش لە چاوی ئەواندا خوێندبوومەوە.) ئەم ئەلفا ندیایە لە گوندی گاندیلی نزیک سانت لویس لە سەنیگال، کەسێکی رەفتار سەیرە." هەمان کردەوە کە چەندین جار بەس دووبارە دەکرێتەوە، ئیتر ئەوە بەسە بۆ ئەوەی کەسێک بناسێنە وەک پاڵەوان و جانەوەر.
خستنەپاڵ یەکتری لە سەربازانی سپی و ڕەش، زەرجار لە هەمان ڕستەدا، خزمەت بە ئامانجێکی هاوشێوە دەکات، هەروەها جێخت لەسەر هەژموونی هەڕەنگ لە سەنگەرەکاندا دەکاتەوە. ئەلفا دەنیا بوو سەبارەت بە ڕەگەزپەرستی کاپتنەکەی لە تەنیی دەنگی(مانگیندا)، کاتێک بە شوکولاتەکانی دەوت (یاری دەندە بکەن) و لەگەڵ ئەوەشدا زەرجار ڕستەسازییەکان ئاماژە بە گشتگیرییەکی تاریک دەکات، واتە؛ لە شەودا هەموو خوێنێک ڕەشە.

دیەپ بە درۆزایی ڕەمانەکە ئەوەی دەکیومێنت دەکرد کە چۆن فەرەنسییەکان ترسی ڕەگەزییان قەستووەتەوە، چ لە بەرەکانی شەڕ و چ لە دەرەوەی شەڕ. پێش ئەوەی ڕیخۆڵەکانی قوربانییەکی (کراوت) دەربهێنێت، ئەلفا لە چاوە شینەکانیدا ناوی خۆی تەمار دەکات (ترسەکی ترسناک لە … ئەوەی کە لەبارەی منەوە پێی وتراوە، و ئەوەی باوەڕی پەکراوە بەبێ ئەوەی هەرگیز منی بینیبێت.) داوا لە وەرگیراوانی ئۆژئاوای ئەفریقا کە زەربەیان نە فەرەنسی دەخوێننەوە و نە قسەی پێدەکەن، داوایان لێدەکرێت چێشنە ڕەگەزپەرستییەک وەک ستراتیژی سەربازی بگرنەبەر. دوور لەوەی شێک کە تەنیا لە نەوان زلهێزەکانی ئەوروپادا بەڕێوە دەچوو. جەنگی جیهانی یەکەم وەک هەزەکی ئیمپریالیستی لۆژیکەکی هاوبەشیان لە ناوەڕۆکدا هەبوو.
جێگای سەرنج، دیەپ توانیویەتی فەبیای جوگرافیای بابەتەکەی تێپەڕێنێت. تەواوی گۆڕانەوەکە لە نەوان هەڵەکانی پێشەوەی شەڕ و بەرەی دووەوەی شەڕ (چاکبوونەوە)ی شەڕەکەدا کۆتایی پێهاتووە و لەگەڵ ئەوەشدا ئەوەندەی لە سەنیگال کات بەسەر دەبات، ئەوەندەش لە

بەرەکانی شەڕدا بەسەر دەبات.

دوای ئەوەی ئەلفا دەستی حەوتەم دەهێنتەوە، هاوسەنگەرەکانی گومانی شتێی لێدەکەن، دواتر دەنگەردرێت بە ئەوەی لە نەخشەخانەیەکی مەیدانی چارەسەر وەربگرێت. لەوێدا ئەلفا لەلایەن ئەو کەسەی کە بە شێوەیەکی زانستی ناوی (دکتۆر فرانسوا یان پەرستار خاتوو فرانسوا.) یە و لەناو جێگەی نەخشەخانەیەکدا گەشەگیر دەکرێت، یادەوەرییەکانی بەرەو گوندی زێدی خۆی و هاوڕێیەتی سەرەتایی لەگەڵ مادەمبادا سەرگەردانن. لە چوارچێوەی چارەسەری دەروونیدا، سێ وێنە دەکەشێت، یەکەکیان وێنەی دایکی، ئەوی تر وێنەی مادەمبا و سێیەمیان یەکێک لە حەوت دەستەکە. ئاشکرایە کە دایکی ئەلفا لەلایەن مەغریبییەکانەوە ڕفێنراوە و فرۆشراوە وەک کۆیلەی سێکس، دوای ئەوە خەزانی مادەمبا لە بەخشندەیی خەیان ئەلفایان هێنایە لای خەیان.

کۆمەکان پێکەوە بە هاوسەمی نەریتی خەیان تەمەنی هەرزەکاریان تێپەڕان. تەماحی مادەمبا و نەمانی دایکی ئەلفا کە پاڵنەرێک بوو بە ئەوەی بچنە شەڕەوە. (لە کاتێکدا هەندێک لە سەربازە ئەفریقییەکان خەبەخشانە بەشداریان لە سوپای فەرەنسادا کرد، بەهەی بەڕێنی کرێ و ئۆگەری کۆچکردنەوە بە فەرەنسا، زەرینەش بەزار ڕاپێچ دەکران).
لە جێگەی ئەم یادەوەرییانەوە هەمانکە ترس و بیمەکانی شەڕ لەگەڵ دیمەنەکانی کۆمەتی لە لادێکانی سەنیگالدا دەخاتەوە. پێشیمانی ئەلفا بەرامبەر بە مادەمبا وەک هەڕەکێی بەردەوام و بەهێز دەمێنتەوە. ئەوان هەردوو عاشقی هەمان کچ بوون، کە لە دواییین شەودا پێش ئەوەی بەرەو فەرەنسا بڕۆن، کچەکە ئەلفای قەزی هەڵبژارد وەک خێشەویستەکەی لەبەرانبەر مادەمبای لاواز. شکستی ئەلفا لە نەبینی قوڕگی مادەمبا ئەم خیانەتە هەسەنەی بیردەخاتەوە: (مردن بەبێ ئەوەی هەموو چۆڕکانی جەستە بزانیت دادپەروەرانە نییە. مادەمبای هەژار و لاواز).
بەبێ زیادەڕەیی، هەندێک لەجوانی سەرنجڕاکێش لە کەتایی هێگەکە ئاماژە بە یەکگرتنی مەشکی دوو هاوڕێکە دەدەن لە یەک جەستەدا. لە ڕوانگەی کەسێکی وەک د. فرانسوا، تێکەڵبوونی ڕواڵەتی ئەلفا و مادەمبا (“دەنگەکەی کەم لە سەرمدا”) هەنگاوێک شیزۆفرینیا بخەنەڕوو. بەڵام هەمانکە پشتر ئاماژەی بە نەریتی جادووبازەکان کردووە کە لێکدانەوەیەکی هاوشێوە پێشکێش دەکەن. یان ئەلفا لە کاتێکدا کە هۆشیاریەکەی دەست دەکات بە تێکەڵبوون لەگەڵ مادەمبادا، ملکەچی دەروونی دەبێت- یان پراکتیزەکردنی ترسناکانەی

دەمکان کە بریتین لە "ڕح خواردن" لە یەک کاتدا بووتە نەفرەت و کردەوەیەکی قووڵی هاوڕێیەتی. تەکنیکبوونی دوو ڕح لە یەک فڕۆکەی فیزیکیدا، وەک چۆن ئەلفا جێستەی خۆی بە قەرز دەداتە هاوڕێکەی.
بەڵام شێوازی هاوبەشکردنی جێستەی ئەلفا دەبێتە هۆی تووندوتیژی زیاتر. دیمەنێکی سێکسی لوتکە لەگەڵ خاتوو فرانسوا کە بە شێوەیەکی ناڕوون ڕێزامەندی هەیە، دوو جار دەگەڕێتەوە، جارێک لە ڕوانگەی مادەمبا، جارێک لە ڕوانگەی ئەلفا.

ژنکوژی بەشێکی سەرکییە لە ئەدەبی جەنگدا. بەڵام لەم ڕەمانەدا دەنگدانەوەی شەڕ و لاقەکردن هەنگاوێک واوە تر دەڕوات. بەزاندنی سنووری کان لە ناوەوە و دەرەوە، بیرکەیەکی قووڵە لە ڕەمانەکەدا، بیرکەیەک کە واتایەکی سێکسی هەیە. دیپ پێشنیاری ئەوە دەکات کە شەڕ دوا دزکردنە بە جێستە بە ئامێر و دەروون بە ترسناکییەکان کە شایەتحاڵین.
ئەلفا لە مردنی مادەمبادا دەڵێت(ناوەوەی هاتبووە دەرەوە مێشکی هێندە کرابووەوە کە بتوانم و بزانم چی لەوە حەشاردراوە. وە ئەوەی لەوە خۆی حەشاردراوە، ڕەنگە خودی مادەمبا بێت.)
دوا بڕیککەوتن لەگەڵ خاتوو فرانسوا زۆر لێکدانەوەو خوێندنەوە هەڵدەگرێت. لاقەکردنە، کرداری شەڕە، تەڕسێندنەوەیەکی نیشتمانییە لە فەرەنسییەکان و شانگریلاکی خائاگادارانەیە لەسەر ئەو دەڕاوکێیە ڕەگەزییەی کە سووتەمەنی ئەو هەڕەتە پەوپاگەندەییەی ئەمانیا(ترسی ڕەش لەسەر ڕووباری ڕاین) بوو. هەروەها چاکەیەکی ناڕاستەوخۆ بە هاوڕێیەک : دەرفەتێکە بە مادەمبا کە لە شوێنکدا لەناو مێشکی ئەلفادا لە خۆندایە، دواجار کوێنیکی لەدەست بدات. تەماحی دیپ لەسەردا جێگەی ستایشە، بەڵام سەرنج و لێکدانەوەکان جەراوجەرن لە کاتکدا ڕەمانەکە بەپەلە بەرەو کۆتایی خۆی دەڕوات.
لەگەڵ ئەوەشدا ڕەمانی (لە شەودا هەموو خوێنەک ڕەشە) بە شێوەیەکی گشتی دووبارەکردنەوەیەکی سەرسوهێنەرە بە زۆرێک لەکەنترین چیرۆکەکان سەبارەت بە تاڵانکارییەکانی جەنگ. جەختکردنەوە لەسەر هاوڕێیەتی و تاڵانکردن و کۆفارەتکردن بە گیانەوە بە ئەدیسە. دیپ لە ڕێی تەکنیکی گفتوگۆ ئەدەبییەکان و دەنگە تایبەتەکانی ناخی خۆی، ئەم تەوڕانە دەخاتە ناو دەروونناسییەکی جادووبازی تڕەوە، دیدگایەک هەیە پێیوایە کە زۆرجار لە بەگەنامەنووسین دەرچووە کە یارمەتیدەر بووە لە ئیلهامبەخشین بە بیرکەی ڕەمانەکە، دووبارە خیاڵ دەکاتەوە؛ نمونەی نامەی سەربازەکان بە ماڵەوە.

ڕەمانی (لە شەودا هەموو خوێنەک ڕەشە) زۆر شەخسییە، تایبەتە، نیشانەی دەسەزی و هەروەها جۆرێکە لە بەگژنامەی مێژوویی. دیپ توانیوێتی پاشکۆ بۆ سەرنج سێنیگالییە بکات سەبارەت بۆ دیدەی پێشنیاری ئۆۆ دەکات کە سێنگۆرەکان تەنیا هی ئۆوروپییەکان بن.

(لە شەودا هەموو خوێنەک ڕەشە) بە کەسانی دە لاواز نییە. بەڵام بە ماوەیەکی درێژ، گەنجانۆکە لەگەڵ جوانییە ساردەکانی ڕووباری (ستیکس) دا هەڵدەقوڵێن و کۆتاییە جادووگەرەکەی وا دەکات بە تەواوی جیاواز بێت. لەبارەی کایەی ئەدەبی ئینگلیزییەوە، بەخەنگران تەمەتباریان کردووە بە کاکردنەوەی چوارچێوەی ئەخلاقی ڕەمانەکە، وە زۆر بە ڕوونی ئاماژەیە بۆ ئۆوەی هاوسەزی خوێنەر لە کۆدا بێت. ڕەمانەکە بە ڕوونی و بە شێوەیەکی تازەگەری، دژبەاوە. دیپ پێشنیاری ئۆوە دەکات لە ئەخلاقی جەنگدا هیچ شتێک تەواو ڕەش و سپی نییە. ئۆوەی هەیە تەنها تەنها شتییە.

ئەم بابەتە لە ڕۆژنامەی ڕۆوت ژمارە ٣٣ لە بەشە ئەدەبەکەی (بانۆژە) بڵاو بۆتۆوە..
https://www.albadeel-alsheoi.org/ar/?p=7674

سەرچاوە:

In the Trenches With the Colonizer

کوشتنی پیرۆز .. بەختیار محەمەد

منداڵێکی 10 ساڵیی بە هەموو هێزی خۆی، بە نەعلەکەی مارەڵکەیەکی کوشت. گوتم: (ئەوە بۆ کوشتت؟ گوناحە…). گوتی: ((پێغەمبەرمان گوتوویەتی بیکوژن)). هەبەت ئەمە تەقدیسکردنی پرەنسیپی کوشتنە (منداڵ فڕی پرەنسیپی کوشتنی پیرۆز دەکرێ). من قسەم لەسەر ئەوە نییە، کە حەشەرە دەکوژرێ، بەکو قسەم لەسەر کوشتنێکی تایبەتە:

کوشتنکی پیرزکراو، که پیاوکی پیرز (پغەمبەر) گوتوویەتی و فەرمانی بۆ دەرکردووە.
دەشێ بڵێم: کوشتنی پیرز جیاوازی ناکا لە نێوان کوشتنی مارملکەیەك و کوشتنی مرۆڤك. ئینجا لە پشت کردەی هەموو کوشتنکی پیرزدا گوتار (ئایەت و حەدیس) هەیە. منداڵەکە گوێی لە گەورەکان بووە، گەورەکانیش گوێیان لەم حەدیسە بووە، کە دەڵێ: ((هەر کەسك بە یەکەم لێدان مارملکەیەك بکوژێت سەد چاکەی بۆ دەنووسرێت، بە دووەم لێدانیش لە یەکەم کەمتر و بە سێیەم لێدانیش لە دووەم کەمتر)). (شایانی باسە بڵێم، منداڵەکە زۆر بە جۆشەوە بە یەکەم لێدان کوشتی. واتە سەد لە سەد ناوەرکی حەدیسەکەی جێبەجێکرد و سەد چاکەی بۆ خۆی بردەوە). هەبەت بە دەیان ئایەتیشمان هەن، کە کردەی کوشتن پیرز دەکەن؛ واتە دەیانکەنە کار و ئەرککی پیرز. ئا هەر چەمکی (جهاد) لە فیقهی ئیسلامدا ئەم ئەرکە پیرزەیە هیچ شتکی دیکە نییە. بەنموونە ئەم ئایەتە دەڵێ: ((یا ایها النبی جاهد الکفار و المنافقین)). {التوبة: 73} یاخود: ((قاتلوا الذین لا یؤمنون بالله ولا بالیوم الاخر…)). {التوبة: 29} ئەمە فەرمان پێکردن و داواکاری خوایە لە پغەمبەر. واتە جیهاد و کوشتن دەبنە ئەرك و کار و فەرمانکی ئەخلاقیی و لاهووتیی پیرز. لێرە کوشتن یەك جەوهەری هەیە، ئەویش جەوهەری پیرزکردنە. هەبەت ئەم فەرمانپێکردنە ئاستەوخۆ لە خواوە دێ. واتە بەندە بە هاتنی وەحی بۆ پغەمبەر. لێرە وەك دەبینین کوشتن دەبێتە بەشك لە مەبەستی پەیامی خوا بۆ مرۆڤ (بۆ پغەمبەرەکەی). واتە دەبێتە بەشکی جەوهەریی لە دینی خوا بۆ پغەمبەر و بۆ موسڵمانان. ئەستاکە تێدەگەین، کە بۆچی کوشتنی مارملکەیەك و کوشتنی مرۆڤکی بەدین لەلای موسڵمانان هەر وەك یەك ئەرککی پیرزن و کارێکن لە پناو خوا و پغەمبەرەکەیەتی و بۆ سەرخستنی دینەکەیە؛ کەواتە کوشتن (کوشتنی موقەدەس) یەککە لە فەرز و کارە هەرە جەوهەرییەکانی ئایینی ئیسلام.(1)
ئەو هەموومان دەزانین، کە لە ئایینی ئیسلامدا کوشتنەوەی موقەدەس (قوربانیکردن)یش هەیە. هەبەت ئەمە نەریت و میراتی ئایینە کۆنە بتپەرستەکانە. لە کۆن لەلای گریکەکان ئەم نەریتە (سرووتە ئایینییە) زۆر باو بووە. داستانی (ئەلیادە) لە زۆر شوێن ئەمەمان پێ دەڵێ، وەك: ((گایەکی زەبەللاحیان ئامادەکرد بۆ قوربانییکردن سەریان بڕی)).(2) لە داستانی (گەلگامێش)یشدا هاتووە دەڵێ: ((لە سەر لووتکەی چیا قوربانیی خوناویی پێشکەش کرد)).(3) هەروەسا لەلای سۆمەرییەکان (میزۆپۆتامیای کۆن) قوربانییکردن بە (گا)ی سپی کراوە بۆ مردووان.(4)

نابێ ئەوەش لەبیر بکەین، کە کوشتن لە کۆمەڵگەی ئیمەدا لە سەر شەرەف جۆرێکە لە کوشتنی موقەدەس. هەر بۆیەش دایك و باوك و برا – بۆ ڕازیکردنی دەسەڵاتی ئایین و کۆمەڵگە – بە ئیمانەوە (تەنانەت بەخۆشحاڵیشەوە) ئەم کارە قێزەونە ئەنجام دەدەن. ئەم کوشتنی موقەدەسە، پاککردنەوەی شەرەفە (ئەخلاقێکی پیسکراوە)، کە کۆمەڵگە (کۆمەڵگەی نەریتپەرست و ئیماندار) لە تاکەکانی دەوێ. واتە سێکس (سێکس لە دەرەوەی هاوسەرگیریی) پیسە (ئەوەی بە چەمکە ئایینییەکەی پێی دەڵێن زینا)، بۆیە شەرەف پیس دەکا و دەبێ پاك بکرێتەوە. تاکە ڕێگەش بۆ پاککردنەوەی، کوشتنە؛ کەواتە ئەم کوشتنە کوشتنێکی پیرۆزە، چونکە بەهای شەرەف دەگەڕێنێتەوە و پاکی دەکاتەوە لە شەڵاگێزیی بەدەوشتیی زینا. ئا لێرەوە شەرەف دەبێتە بەهایەکی ئەخلاقیی یەکجار پیرۆز و موقەدەس لە کۆمەڵگەی ئیمەدا: پیرۆز و موقەدەستر لە ژیانی مرۆڤ؛ هەر بۆیەش هەر پێشێلکردنێکی ئەم بەهایە (ئەم شەرەفە) دەبێتە هۆی کوشتنی موقەدەس (واتە کوشتن لە پێناو پاککردنەوەی پیسبوونی شەرەفدا)؛ لەمەوە کوشتن (کوشتنی ژن) لە کۆمەڵگەی ئیمەدا، شەرەفمان (پیرۆزییەکانمان) دەپارێزێ. هەبەت شەرەف لە کۆمەڵگەی ئیمەدا بەندە بە شەرەفی ژنەوە. واتە بەندە بە ئەخلاقی سێکسی ژنەوە. واتە: ئاخۆ سێکسێکی ئازادە (زیناکەرە بە مەفهووومە ئایینییەکەی)، یانیش سێکسێکی کۆنترۆڵکراوە (واتە چەپێندراوە و پارێزراوە)؟ لێرەوە فێبیا لە سێکس (فێبیا لە ئازادیی تاك)، مانای شەرەف و ئەخلاق لە کۆمەڵگەی ئیمەدا دیاریی دەکا و بەرهەم دەهێنێ.

پەراوێزەکان:

1 – ئەمڕۆش هەر لەسەر ئەم بنەمایەیە، کەڵ داعش دێ ئێزیدییەکان قەتل و عام دەکا و حەماسیش بە کوشتوبڕکردنی خەڵکی جوولەکەی مەدەنی هێرشەکەی ئۆکتۆبەری (2023) ی بۆ سەر ئیسرائیل دەست پێ دەکا. لە پشت هەردوو تاوانەکەش دەقی پیرۆز و مێژوویەك لە کاری کوشتنی پیرۆز (فتوحات و جیهاد) هەیە. دە ئێوە تەماشایەکی ئەم ئایەتە بکەن: ((فاذا لقیتم الذین کفروا فضرب الرقاب حتی اذا…)). {محمد: 4} چۆن چێنی تێدا کاری کوشتن دەگاتە لوتکەی پیرۆزبوونی خۆی!
2 – الالیاذه، هومیروس، تحریر و مراجعة احمد عثمان / القاهرة – 2004، ص 621
3 – ملحمة کلکامش، ترجمها عن المسماریه: د. سامی سعید الاحمد (الطبعة الاولی- 2022)، ص 231

4- هەمان ژێدەر، ل 70

بەختیار محەمەد

حزبێ کوردییەکان بێ وادەکەن.. شورش عزیز سورمێ

لێ کاتەکدا هەموو جیهان باس لێ رێ و قارەمانیەتی پێشمەرگێ دەکردو دەکات، بەتایبتی لێ شێوەی دژ بێ ترسناکترین رێکخراوی تیرۆریستی داعش، کێ رۆژانێ میدیا جیهانییەکان بێ گشتی و ئەوروپییەکان بێ تایبەتی. بێ گرینگیەکی زۆرەوێ ئاماژێ بێ ئازایەتی پێشمەرگێ دەدەن و هاوسۆزیی خۆیان بۆرامبەر بێ گەلی کورد دەردەبڕن، کێ ئەمێش دوژمنانی کورد و وڵاتانی داگیرکەری کوردستانی هەراسان کردووێ و بۆردوومان لێ هەوێ دان بێ شکاندنەوێی بۆهای پێشمەرگێ و سووککردنی ئەو ناوێ پیرۆزێ، ئەویش لێ رێگێی بەکارهێنانی پارتێ کوردییەکان.

راستێ خۆباتکردن لێ سەر خاکی کوردستان ئاسان نییێ، چونکێ ئەو شوێنێ ستراتیژییێ و جیۆپۆلیتیێی کێ کوردستان هەیەتی، بێ ئاسانی خۆباتی تیا ناکرێ، لێبەر ئەوێی ئەو چوار دەوڵەتێی کێ داگیریان کردووێ، سەرچاوەی هەبوونی کێشێ و ناکۆکی لێ نێوان خۆیاندا، کێچی تێنها لێسەر یەک دۆز و مەسەلێ کێکن، ئەویش لێناوبردنی میللەتی کوردێ و هەروەها رێگەگرتنێ لێ هەبوونی کیانێکی سەربەخۆ بێ کورد. بەگومان ئاسانترین رێگەش بێ ئەو مەسەلەیێ بەکارهێنانی پارتێ کوردییەکانێ.

بێ نموونێ شەڕێ خوێناویەکێی ساڵی 1994 کێ لێ نێوان هەردوو پارتێ کوردییەکێی کوردستانی باشوور رووێدا، ئێران وعێراقی ئەو کاتێ و تورکیا رۆڵەکی سەرکەیان هەبوو لێ رووداتی ئەو کارەساتێ بەسەر میللەتی کورد، کێ لێ ئاکامدا چەندین گەنجی کورد بوونێ قوربانی بیرکردنەوێی تەسکی حزبایەتی لێ نێوان یەکەتی نیشتیمانی کوردستان و پارتی دیموکراتی کوردستان.

هەر لێ سەرەتای دروستبوونی حکوومەتی هەرێمی کوردستان، پارتی کرێکارانی کوردستانیش بێ تافی ئێران هەوێی دا ئەو ئەزموونێ

نوێی کوردستان تێکبدات.ئاگای لەوە نیە لە ئەوروپا وولاتانی تر بە تررئیست لە قەڵەم ئەدری ، ئەوەش تەنیا لەبەر ئەوەی تورکیا بە تیرریستی لە قەڵەم داون بە ئەوەی رژێک لە رژان کارکی تیرورئستیان ئەنجام دابێ ، تەنیا بەهەی بوونی توکیا بە ئەندام لە رکخراوی ناتۆ.
ئەوەی جگەی داخە ئەوندەی ئەو پارتە کوردیانە بە گشتی بە بەرژەوندی خیان و حزبکیان هەوە دەدەن، نیوەی ئەوندە بە بەرژەوندی تاکی کورد خزمەتیان کردبایە، ئێستا دەبووینە خاوەن وەاتێکی سەربەخۆ و گشت مافکانمان پارێزراو دەبوو. ئەو پرسیارەی لای هەر تاکێکی کورد دروست دەبێت ئەوەیە؛ گەلۆ لە ساڵی2017 لە سەدەی سێ هەزارە تاکەی دەبە کورد سوود لە ئەزموونی رابردووی خۆی وەرنەگرت؟
دوو ساڵ لەمەوبەر بە بەردەوامی باس لە کۆنگرەی نەتەوەیی کورد کرا، سەرەڕای بوونی ئایدەلۆژیای جیاواز، بۆی هەبوو ببێتە هەلێك بۆ لەکنزیکبوونەوەی پارتەکانی هەر چوار بەشی کوردستان، بەڵام بە داخەوە لە کۆتاییدا ئەو کۆنگرەیەی کە ببووە هیوایەک بۆ تاکی کورد نەبەسترا.
ئەمەی کورد دەبە چ هیوایەکمان بە وەاتێکی وێك تورکیا هەبێ کە لەلایەن سوڵتانکی وێك ئەردۆگان حوکم دەکرێ، کە بەردەوام خەریکی سەرکوتکردنی هاووەاتیانی سڤیلی کوردە لە باکووری کوردستان. ئەمە باسی پەکەکە ناکەین، بەڵام هەدەپە وێك پارتێکی کوردی لە رگەی دەنگدانەوە گەیشتە پەرلەمان بە ئەوەیە لە سەر مینبەری پەرلەمانەوە داکۆکی لە مافی کورد بکات و ئەو مافانە بە میللەتکەی وەدەست بێنێ، کە پەکەکە لە ماوەی 40 ساڵی خەباتی چەکداریەوە تا ئێستا نەیتوانیوە بە کورد وەدەستی بێنێ. کەچی ئەردۆگان ئەو سستەمە دیموکراتیەشی پێ قەبوڵ نەکرا، خۆ هەدەپە پارتێکی چەکداری نەبوو، تا ئێستا 32 پەرلەمانتاری خستە زیندانەوە، بە سەرکی پارتەکەو جگرکۆشیەوە.
ئەمە چۆن دەتوانین باوەڕ بەوە بکەین کە تورکیا پاپشتی لە باشووری کوردستان دەکات، لە کاتێکدا زۆر بە روون و ئاشکرایی بەدەنگ هات لەمەڕ هەڕەشەکردنی ئاڵای کوردستان لە کەرکووک و ووتی: "ئەگەر ئاڵای کوردستان لە کەرکووك نەهێنرێتە خوارەوە باجی زۆر قورس دەبێت و پێوەندیەکانمان لەگەڵ هەرێمی کوردستان تێکدەچێت". کە لە راستیدا ئەمە هیچ پێوەندیەکی بە تورکیاوە نیە.
هەمان شت ئایەتوڵاکانی ئێرانیش، هەمیشە لە هەوڵی بنبڕکردنی کوردانی رژهەڵاتن و خەریکی نانەوەی ئاژاوەن لە نەوان پارتە

کوردییەکانی باشووری کوردستان، دەبێ چ سوودێکیان هەبێت، تەنیا تێکدانی ڕێزی کورد نەبێ؟
ئاوەڕۆی جگەی سەرسوڕمانە هەر هەموو پارتە کوردییەکان هاوڕێی وەدەستهێنانی سەربەخۆیی دەدەن، بەڵام لە ئەرزی واقیعدا لە نێو یاریپێکردنە ئیقلیمییەکاندا ماونەتەوە. ئەمەی کورد بە قەد کەسێقاشمان تیا نەبوو، کە لە شاو و ڕۆژێکدا سەربەخۆیی خۆی ڕاگەیاند، بە گوێدان بە دژایەتیکردنی واتێکی زلهێزی وەکو ڕووسیا.

ووڵنکردنەوەیەکی پۆیست سەبارەت بە نەرێتی (پیرۆزبایی) بەبۆنەی سەری ساڵی تازەوە!.. سابیر .م

ململانێیەکی فیکری و میتۆدۆلۆژی و ململانێی چینایەتی هەیە بە لێکدانەوەی ڕووداوەکانی مێژوو و کۆمەڵگا و ئاوەڕۆی پەیوەندی بە ژیانی مرۆڤەوە هەیە لە ڕووی لێکدانەوەی ماددی و ئایدیاڵەوە بە گشتی.
بەڵام زاڵبوون و کۆنتڕۆڵی فیکری و میتۆدۆلۆژی لە لێکدانەوە و لێکدانەوەکانی ڕووداوەکانی کۆمەڵگا و مێژوودا بە درێژایی مێژوو لە دەستی چینە دەسەڵاتدارەکاندا ماونەتەوە، بە هۆی کۆنتڕۆڵی ئابووری و سیاسی و کولتوورییان لە کۆمەڵگادا، بەیە ئاو لێکدانەوە و لێکدانەوەیانە هەیانگرتووە لایەن دەسەڵاتداران و چینە دەسەڵاتدارەکانەوە بەیانیان لەسەر ئەدرەت ، ئەبنە بەچوون و فەرهەنگە باوەستیەکانی جەماوەر لە کۆمەڵگادا .
سەبارەت بەو ئاهەنگ و جۆژنانەی کە بەکدەخرێن و پەیوەندییان بە ساڵی نوێی زاینی، هیجری، یان سەری ساڵی دیکەوە هەیە و حیسابکردنی مانگ و ڕۆژەکانی ساڵ، خۆی لە خۆیدا هیچ نییە جگە لە ئامرازێک کە بە ئەژمارکردنی کات و ساتە بە ژیانی مرۆڤەکان .
لەڕووە ئەتوانین سەرنجی کاریگەری ململانێی چینایەتی و فەرهەنگی

چینە دەسەڵاتدارەکان ببینین لەسەر ڕووتی ژووداوەکان و بەم پێیەش لەسەر ئەژمارکردی ژمارەی زاینی ساڵانە یان هیجری و ژمارەی ساڵانەی تر دەبینین ، کە چەن سوودی لە ئەبینرێت .
ئیستغلالکردنی هەموو دیاردە و ژووداوێک لەلایەن چینە دەسەڵاتدارەکان و وێبەرهەنانەویان لە پێناو قازانجی مانەویان و بەردەوامیی سیستمەکەیان بۆتە جۆهەری بنەڕەتی هەموو ئەو ئاهەنگ و ژووداوانە و دووركەوتنەویان لە کاراکتەری ئاسایی خۆیان وەک پرسکی تاددیەک سەربەخۆ لە ململانێکان کە لێناو کۆمەڵگادا هەن.
بەڵام ئەوەی بنەڕەتی و سەرکیە لێرەدا ئەویە کە بە بابەت و ئامانجی سیاسی و ئابووری گەورەتر ئیستغلالی ئەم دیاردە و بۆنە و ژووداوە هەنووکەییانەی مرۆڤایەتی ئەکەن ، لە پێناو کاڤامکردن و ئامکردنی چینی ستەملێکراو و کرێکار و چاندنی وەهمکانێ کە لە ساڵی نوێدا بەختەوەر تر ئەبن و دوور ئەبن لە کارەسات و نادادپەروەری و ستەمکاری، بەڵام ئاستی مەسئولێکی وا نییە بەکو بە تەواوەتی بە پێچەوانەوەیە ،
دەوڵەمەندەکان دەوڵەمەندتر دەبن و هەژارەکان هەژارتر دەبن و کوالیتی و چەندایەتی کێلەکردن و دڕندەیی چەتر دەبێتەوە.
سەرمایەداری بەرامبەریان و ڕەنگە ئەم ئاهەنگانە وەک زنجیرە گوڵێکی خەیاڵی بەکار بێنێت بۆ داپۆشینیی زنجیر و کەتی چەوساوەکان کە دەست و قاچی ئەوانی بەستەتەوە وەک کێلەی کرێ گرتەی سەرمایە ، هەروەک چەن هەموو بۆنەو چەژنە ئاینی و قەومیەکانی تر ئەم ڕۆژگارەن ، کەلەسەر بنەمای فەرهەنگی چینایەتی زەرداران و بەرژواکان سازکراون .
کرێکارێک و چەوساوەیەک تا بەیانی بۆ ئاهەنگ گێڕان بۆبۆنەی هاتنی ساڵی نوێەوە فریو ئەدەن کە تا بەیانی شەونخونی بکەشێت و تەماشاچی ئاهەنگگێڕانی بەرژواکان بێت و وەهمدار و لەلایەن کولتوورکەوە مادەی هەشبەری خواردووە کە وای لەدەکات باوەڕ بەوە بکات کە ساڵی داهاتوو دوور ئەبێت لە گەشەگیری و کێلایەتی ،مەگەر ئەمەش خەی لە خەیدا وەک بازنەیەکی داخراوی دەزخیانە کە بە درێژایی ساڵ بە خەشیەوە چاوەڕوانی ئەو ڕۆژە بکات ، و بۆ هیوایەی کە لە ساڵی داهاتوودا لەم دەزخەو لەم بازنە داخراوە دەربچێت و ڕزگاری بێت و بەم شێوەیە چەرخی مێژوو دەسوڕێتەوە و مێژوو جگە لە خەباتی چینایەتی هیچی تر نیە ، وە چینە باڵا دەستەکان و بەرژوازکان بە شێوەن درێژەدان وە پاراستنی بنەماکانی دەسەڵاتداریەتی خیانەوەن .
چینی کرێکار و چەوساوەکان پێویستە لەم پرسە بنەڕەتیی و سەرکیە تێبگەن، و لە ڕووی فیکریەوە چەکدار بن بە بیروباوەڕی ململانێی

چینایەتی و سیاسی و بنەما فیکریەکانی ، وە تیشک بخاتە سەر ئەو بەرژواکان سەبارەت بەو مەبەستە سیاسی و چینایەتییەتیانەی کە پیادەی ئەکەن کە پیادەی ئەکەن لە پەسەی چەوساندنەوە کاڤامکردنی جەماوەر و وەئەم بەنانە وەک ماددیەکی هەشبەری پرلیتاریا بەکار ئەهێنن ، وە ملیارەها دۆلاریش لەسەر ئامادەکردن و ڕازاندنەوەو سازکردنی ئەم ئاهەنگ و چالاکانیانەی کە بەناوی جەژنی سەری ساڵەوە ، لە پێناو گەیشتن بەم ئامانجە بنەڕەتییە تەرخان ئەکەن .
ئەمەی کەمەنیست و شۆشگێڕەی چینایەتی کە هەوڵی ڕووخاندنی ئەم سیستەمە سەرمایەداریە دەدەین، کە لە هەوڵی دروستکردن و سازکردنی هەلومەرجی زاتی (سوبژێکتیڤ) داین و ئ هەروەها هەلومەرجە بابەتیەکانی قۆیرانی حوکمڕانیەتی بەرژوازی بقۆزینەوە ، لە پێناو سازماندان و وڕکخستنی شۆشی چینایەتی بە پرلیتاریاو هەموو چینە چەوساوەکان .
ئەمە لایەنگران درێژدەرانی میتۆدی شۆشگێڕانەی مارکس ، ناکرێت تەنها پشت بکەینە ئەم ڕووداو ئاهەنگ و بەنە ئاینی و قۆمیانە ، لە ژێر پەردەی ئەوەی کە ئەمە فەرهەنگی بەرژوازیە ، لە چێشنی ڕووتە ئاینیەکان و ئانارشیستەکان ، بەڵکە پێویستە ئەمش هەمیشە ئەو لایەنە چینیایەتیە بەرژوازیە ڕسوابکەین کە لە پشتی ئەم دیاردانەوە وەستاوە ، وە کاتێک ئەمە وەک بەشکی چالاکی کەمپەگا و چینیی کرێکار بەرخورد بەم بنەیەوە ئەکەین ، بە ئەوە نیە کە تەسلیمی (پیرەزبایی) و ئەو کاڤامکردنە بین کە خودی دەسەڵاتداران و بەرژوازاکان پیادەی ئەکەن ، بەڵکە پێویستە لەهەمان کات و ساتیشدا بە هاوچینەکانمان و هاوڕێانمان بڵێین کە پێویستە ڕۆژ نوەمان ببێتە ڕۆژی خەباتێکی ڕکخراوتر و شۆڕشگێرانەتر ، وە ئەمش لە لایەن خەمانەوە ئەم ڕۆژ و ئەم ئاهەنگانە بکەینە پێوپاگەندەیەکی سیاسی چینایەتی بە قازانجی خەمان و خەباتی ئایندەمان ، کە لەم ڕگەیەوە بتوانین تواوی سیاسەتە دارایی و ئیداریانەی کە دەسەڵاتداران ئەنجامی دەدەن ، ملیۆنان دۆلار لەم بنەیەدا خەرج ئەکەن ، کە بە هیچ شێوەیەک سوودێکی بە ژیانی پرلیتاریا و ئ خەباتی ئەوان نیە .
ئەمە (پیرەزبایی) لە هاتن و ڕابوردنی ساڵ و ڕۆژو ساتەوەختێک ناکەین کە تیایدا کوشتار و شەڕ و برسێتی و ئاوارەبوون تیایدا بەردەوامە و درێژەی هەیە کە لە لایەن ئەم سیستەمەوە ئەنجام ئەدرێت ، بەڵکو دەبێت پێیامکەمان تەواو جیاواز بێت، کە بریتیە لە ئامادەکاری و هەڵسانەوە و وڕکخستنی ڕیزەکانی چینایەتیمان نەک (پیرەزبایی) …و هاتنی ساڵی نوێ، بەڵکو دەبێت هەموو ئەو کارەسات و نەهامەتیانە بخەینەوە یادی چەوساوەکان ، کە بەدرێژایی ئەو ساڵە

ژیانیان لەگەڵدا بەسەر بردووە ،وەک بەکاری و گرانی و شەڕ و کوشتن و ئاوارەبوون، وە ئێوە بخەینەوە بەر چاوی هەموان کە مرۆڤایەتی لە ئێستادا قۆناغی بەربەریەتیشی تێپەڕاندووە. و کاتێک باسی مرۆڤایەتی دەکەین مەبەستمان لە هاوچینەکانمانە کە بەشی هەرە زۆری گەلەکانی مرۆڤایەتی چەوساوە پێکئەهێنن .

سابیر .م
بزووتنەوەی مارکسیستی کرێکاران و چەوساوەکان !
۲۰۲۵ /۱ /۲

ڕووداوەکان و ئایندەی سوریا.. عوسمانی حاجی مارف

ئایا سەرکەوتنی ئۆپۆزسیۆنی چەکدارەکانی سوریا، تورکیا وەک گەورەترین براوە لە گۆڕەپانەکەدا جێگیر دەکات؟

لەگەڵ کۆتایی ڕژێمی ئەسەد، تورکیا هەوڵێدات ببێتە یەکێک لە گەورەترین سودمەند لە سەرکەوتنی ئۆپۆزسیۆنی چەکدارانی ئیسلامی سوننەی سوریا، بە لەبەرچاوگرتنی نیازو نەخشەکانی لە ناوچەکەدا کە بریتین لە لاوازکردنی زیاتری پێگەی ئێران و فراوانکردنەوەی نفوزی خۆی لە ناوچەکەدا، دەستبەرکردنی سنووردارکانی و لێدان لە ئیدارەی کوردەکان و چارەسەرکردنی پرسی پەنابەران، ئەمەش لەژێر ڕۆشنایی گەڕانکاریە ناوچەیی و نێودەوڵەتیەکاندا بەدواداچونی بۆ دەکات.
هاکان فیدان ڕایگەیاند، ئێو سەردەمێ ناسەقامگیریەی کە سوریا بە ماوەی ١٤ ساڵ بەسەریدا هاتبوو، کۆتایی پێهات، ئەمەش ئاماژەیە بۆئەوەی کە ئێنقەرە بۆنیازە لەگەڵ ئیدارەی نوێ کاربکات بۆ دەستبەرکردنی سەرکەوتنی قۆناغی ڕاگوزەر، بۆ پشتیوانیکردن لە دامەزراندنی حکومەتێک کە هەیئەی تەحریری شام بەڕێوەی بەرێت.
ئاماژەی بۆئەشکرد، تورکیا لە نزیکەوە چاودێری جموجۆڵکانی داعش و پەکەکە لە سوریا دەکات، تا دڵنیابن لەوەی مەترسیان لەسەر تورکیا نیە.
تورکیا لەم ماوەیەدا بەشێوەیەکی سەرەکی سەرنجی لەسەر دوو بابەتی

گرنگ؛ وەبووونەوەی هێشەی پکەک و یپگ، لەهمانکاتدا چارسەرکردنی پرسی ناردنەوەی پەنابەرانی سوری لە تورکیا.
ئاوەی شایانی باسە پەنابەران وردەورد دەستیانکردوە بە گەڕانەوە بۆ سوریا. هاوکات چانسی مانەوەی هێکخراوە چەکدارەکان لە سوریا نامێنن، ئەمەش گوزارشت لە سەرکەوتنی گۆڕی سیاسەتەکانی تورکیا دەکات لەو چوارچێوەیدا. هێزەها دابەزینی نفوزی ئێران لە ناوچەکەدا، دەرفەتێکی ستراتیژیە بۆ تورکیا کە زەمینەسازی بۆ بەهێزکردنی ڕۆڵی خۆی لە ناوچەکەدا زیاتر دابین بکات، ئەمەش ڕێگە خۆشدەکات کە تورکیا دەستوەردانی ئاستوخۆ لە دامەزراندنی ژێمێکی نوێ لە سوریا بکات، کە کاریگەری ئێنقەرە دەتوانێت بشکۆیەکی بۆنێ فراوان بێت، واتە تورکیا لەقۆناغی داهاتودا دەبێتە یاریزانێکی بەتوانا لەژێرڕۆشنایی گەڕانکاریە خێراکانی سوریا و ناوچەکەدا.
تورکیا بەردەوام دەبێت لە کارکردن بۆ پاراستنی دەستکەوتەکانی نێک تەنها لەڕێگەی ستراتیژیە سەربازیەکانیەوە، بەڵکو لەهمانکاتدا بۆ پاپشتیکردن بۆ دامەزراندنی حکومەتێک لەسوریا کە زیاتر سودمەند بێت بۆ تورکیا، ئاویش بۆ دەوری دەسەڵاتی هەیئەی تەحریری شام و ئاگاری بەرەوپێشبردنی سەقامگیری درێژخایەن لەڕێگەی ئاو دەسەڵاتەوە.
تورکیا قبوڵ ناکات پکەکە لە باکووری سوریا وەک هێزێکی هەمیشەیی بمێنێتەوە، ئەم پرسە بەجارێک بۆبنەمایەکی بنەڕەتی دادەنێت کە دانوستانی لەسەر ناکات. واپێدەچێت لەم بارەیەوە بۆ ئێنقەرە هەوەستی ئەمریکا گرنگیەکی ئاوتای نەبێت، چونکە تورکیا پێیوایە بوونی ئەمریکا لە ناوچەکەدا کاتیەو، درەنگ یان زوو کۆتایی دێت، یان هێکەوتنی لەگەڵدا دەکات کە بۆ شکۆیەک کۆتایی بە ئیدارەی کوردەکان بهێنن.
ئەسەد ووتاێکی دابشکراوی لەدوای خۆی بەجێهێشت و ناسەقامگیری سوریا بێتە واقعیێتێک و تەحەدایەک بۆ ئاپۆزسیۆن و دانیشتوانی سوریا، کە چۆن ئاتوانن حکومەتێکی ناوەندی کە بتوانێ سوریا لەو گێژاوە بپارێزێت، دامەزرێنن؟ تائێستا هیچ هێشناییەک لەوبارەیەوە بەدی ناکرێت. داماننی ژێمی ئەسەد لە گەمەی سیاسی ناوچەکەدا، تەنیا ماوەیەکی کەمی تێپەڕاندوە، بەڵێ ئێستەم بەدەنیایەوە بتوانین، لەم دەخەدا بڵێین چ دەرئەنجامێک بەبۆنی هێزی چینی کرێکار و ئازادیخوازان لە مەیدانی سیاسیدا، ئاتوانرێت سەقامگیری لە سوریا بەدەست بهێنرێت.
ئەندامانی گروپی ئیسلامی هەیئەی تەحریری شام کە تورکیا پشتیوانی لێکردن، سەرکردایەتی بەشکی زۆری دەستکەوتەکانی ئاپۆزسیۆنیان کرد

لە سوریا و لەبەرامبەر سوپاکەی ئەسەد شەیان کرد، تورکیا بەدرێژایی شەڕی ناوخۆی سوریا ڕۆڵی سەرەکی دیوە، لەپارچەپارچەبونی ناوخۆیی سوریا و ئەپۆزسیۆنەکەی، کە توانای هەنانەدی سەقامگیری بە سوریا سەخت کردووە.
ویست و توانای هێزەکانی ئەپۆزسیۆنی بەرجوازی بە پاراستنی یەکگرتویی لە گواستنەوە بە دەورانی سوریای دوای ئەسەد لەژێر پرسیارداید و پرسیارەکی سەخت نیشان ئەدات، بەیە شەڕی ناوخۆش ئاگرەکە، چونکە زۆرێک لە کوتلە ئەپۆزسیۆنەکانی بەرجوازی سوریا بەهۆی جیاوازی بەرژەوەندی سیاسی و بەرژەوەندیەکانی پشتیوانانی دەرەکیەوە، دابەشبوون، ئەمەش جارە هەروا دەمێنێتەوە، واتە سەرەڕای سەرکەوتنی ئستایان لە کۆتاییهێنان بە دەسەڵاتی ئەسەد، ئاشکرایە کە لایەنەکانی ئەپۆزسیۆن بە ئاستی هاوسەنگی هێزیان و چەنیەتی ئەو پشتیوانیەی دەیانپارێزێت لەم دۆخە ناگوزەرێی سوریادا، ئەتوانرێت پێگەوەبەیان لە ئایندەی سوریادا دیاری بکرێت.
هەرچەندە ئەپۆزسیۆن بەسەرکردایەتی هەیئەی تەحریری شام کۆنترۆڵی دیمەشق و ناوچەکانی دیکەی ڕۆژئاوای سوریایان کرد، بەڵام لەردا ئەو پرسیارە دێتەپێشەوە، ئایا هەوڵی کۆنترۆڵکردنی باقی ناوچەکانی ئەو وڵاتە ئەدەن؟ یان دەتوانن ئەنجامی بدەن؟ ئەگەر وابێت، ئایا دەتوانن لە درێژخایاندا پارێزگاری لێبکەن؟ ئەزموونی ئیسلامی و جیهادیەکانی پێشوو لە ناوچەکەدا، لەووخانی خەلافەتی داعشەوە تا دەگاتە شکستی ئیخوان موسلمین لە میسر، ئاماژەن بە ئەوەی کە چەسپاندنی کۆنترۆڵ ئەنگە کارەکی قورس بێت بەیان.
بەدرێژایی شەڕی ناوخۆی سوریا، ئێران، ئەمریکا، ڕوسیا و تورکیا ڕۆڵی سەرەکیان بووە لە درێژەدان بەو دۆخە، بەڵام دوایین هەرشی ئەپۆزسیۆن لەکاتێکدا بوو کە سێ هاوپەیمانی سەرەکی ئەسەد، کە ڕوسیا، ئێران و حزبوڵای لوبنانن، نەیانتوانی پارێزەری ئەسەد بن. لەهەمانکاتدا کۆتایی ئەسەد زیانی گەورەی گەیاند بە نەخش و بەرژەوەندیەکانی هەرسە لایان لە ناوچەکەدا.
گرنگیدانی ڕوسیا بە ئۆکرانیا و پاشکشەی ئێران بەهۆی هەرشەکانی ئیسرائیلەوە، توانای پاڵپشتی بەهێزی بە ئەسەد نەهێشتەوە، هاوکات حزبوڵاش توانای ناردنی هێزە چەکدارەکانی نەبوو وەک ئەوەی پێشتر دەیکرد. لە ٢ ی کانونی یەکەمدا، لەگەڵ جوڵەی هێزەکانی ئەپۆزسیۆن، ڕوسیا دەستیکرد بە کشانەوەی کەرستە دەریاییەکانی خۆی لە بنکە ستراتیژیەکەی لە دەریای ناوەڕاست لە تەرتوسی سوریا، ئەم وەرچەرخانە لە پاڵپشتی ڕوسیا بەرامبەر سوریا، توانای ئەسەدی تەواو داماڵان و ناچار بە هەڵاتن کرا.
گومانی تێدا نیە کە ئەمریکا پێشوازی لەم دابەزینەی نفوزی ڕوسیا و

ئێران لە سوریا کرد، بەڵام لایەکی ترەوە پشوازی لە سیناریۆی "سەرکەوتنی کارساتێک" کرد، کە تێیدا هێزە ڕادیکاڵەکانی ئیسلامی دەندی پاشماوەی قاعیدە جێگەی ئیسمد دەگرنەوە، لەکاتێکدا خودی ئەمریکا و زۆرێک لەوواڵاتانی هاوئاهەنگ بە هێزە ڕادیکاڵەکان بە "تیرۆریست" ناساندووە.
ئەو هاستیەی کە گرووپە جیاوازەکانی ئۆپۆزسیۆن، دەستیان بەسەر ئەو ناوچانەدا گرت، کە پێشتر لەژێر کۆنترۆڵی حکومەتدا بون، ئاماژەیە بە هاستیەکی چارەنوسساز کە سوریا بە دیفاکتۆ دابەشبووە، ئاراستەی پێکهێنانی حکومەتێک کە هەموو لایەنەکانی ئۆپۆزسیۆنی بەرجوازی سوریا بەشداری تیا بکەن، ناتوانێ نمونەیەکی سەرکەوتو نیشان بدات، زیاتر ئەوە پێشبینی دەکرێت ئەحمەد شەرع سەرکردەی هەیئەی تەحریر باهادستی لە مەیدانی سیاسی سوریادا بکات و ئایندەیەکی ئاڵۆزو ناڕوشن بکاتە چارەنوسی سوریا.
بەگشتی داهاتووی سوریا تا ئێستا ناوون و نادیار ماوەتەوە، چەندین سیناریۆ ئەگەری هەودانی هەیە لە داهاتودا، دەکرێت ململانێی دەسەاڵت لەنێوان ئەو کوتلە جیاوازانەی کە لە سوریا کاردەکەن، سەرهەڵبدات، یان هێزێکی یەکگرتوتر کە بە ئەگەرێکی زۆرەوە هەیئەی تەحریر شام سەرکایەتی دەکات، دەسەاڵت بگرێتە دەست. لە هەر حاڵەتێکدا پێدەچێت سوریا بە لاوازی بمێنێتەوە و لە کۆشو ململانێ ناوخۆییەکاندا نوقم بێت، ئەگەری ئەوە هەیە کە دیاردەکانی بەم زوانە دەرکەون، هەروەها گەڕانەکی کراوە دەبێت بە دەستوەردانی دەرەکی، ئەمەش دەبێتە هۆی زیاترکردنی ئەو تەحەددایانەی کەووبەووی هەوڵەکان دەبنەوە بە بەدیهێنانی بوژانەوە و دامەزراندنی سەقامگیری لە وڵاتەکەدا.
هەروەها ئەم گەڕانکاریانە دەرفەتێکی بە بزووتنەوەی ئیسلامی سیاسی کردەتەوە کە لە گەڕانی سیاسی سوریادا دەوریان هەبێت، هەرچەندە قەبارە و فەرمی ئەم هێزە هێشتا دیاری ناکرێت و ئەحمەد شەرع وەک شەوەی هێزێکی پراگماتیز و پێگەیشتووتر و قبوڵکەرتری گرتەبەر، بەاڵم لەئاستی سەرکردایەتی هەیئەی تەحریری شامدا، لەبنەڕەتدا، داوای سیستەمێکی بەدیل لە حکومەت دەکات کەگ و ڕیشەی لە ئیسلامدا هەبێت. لە سایەی هەمان ئەو پشتیوانیە گەورەیەی تورکیا و قەتەر کە پشتیوانی ئیسلامی سیاسی دەکەن.
لەگەڵ ئەوەی پێشهاتەکانی ئەم دواییەی سوریا پێگەی ئێرانی لاوازکرد، لەهەمانکاتدا پێگەی تورکیای وەک میحوەرێکی سەرکی لە ناوچەکە بەهێزتر کردووە، تورکیا ئامادەیە هەر هەنگاوێک بە پێویست بزانێت، لەوانە بەکارهێنانی هێزی سەربازی، ئەگەر هەست بە هەڕەشەیەکی ڕاستەوخۆ بە لاواز کردنی پێگەی بکات لە ناوچەکەدا،

لەهەمانکاتدا پشتیوانی ئەو لایەنە دەکات لە دەستاتی سیاسی لە سوریا کە هاوئاهەنگی لەگەڵ تورکیادا دەکەن.
لەلایەکی ترەوە ئەوەی گرنگە سەرنجمان لەسەری بێت پێگەی ئیسرائیلە لە ناوچەکەدا، بەجۆرێک چەتەپێشەوە دوای وەرانکردنی غەززەو باشوری لوبنان، بە کۆتنی ئەسەدیش دەخەکەی زیاتر بە ئاوابووە، گومانی تیا نیە پێگەی ئێستای ئیسرائیل کاریگەری لەسەر ئایندەی پێکهێنانی حکومەت لە سوریا دەبێت، ئەحمەد شەرع بەهەر هەخنەیەک لەسەری بێت، وەک لایەنەکی ئیسلامی دژ بە "ئیسرائیل" ، ناتوانێت بچێتە مەیدانی شەڕو ململانێی ئیسرائیلەوە، ناچارە بەشاردنەوەو هاگرتنی ئەو دژایەتیە، ئەمەش لە دنیای چواردەوری بزوتنەوەی ئیسلامیدا بێ دەبێتە خاڵکی جیاوازو لاواز.
هەروەها ئەران باش ئاگاداری ئەو گەڕانکاریانەیە کە لە گۆڕەپانی ناوچەکەدا هەوێاندەوەو بە زیانکی گەورە بێ تەواو بووە، هەنگە هەوێبەدات بە هەماهەنگی لەگەڵ ئەنقەرە سیاسەتکانی خۆی دابەڕێتەوە بە دەستەبەرکردنی بەدیهێنانی بەرژەوەندیکانی، بەتایبەتی لەپێگەی نفوزی خۆی لە عێراقدا. ئەمەش تاچەند جێگای پەشوازی تورکیا دەبێت؟ بەتایبەتی کە تورکیا لە هەوێی باڵادەستی زیاتری خۆی دەبێت لە ناوچەکەدا، بەیە ئەنجامی هەوێی ئەران جێگای پرسیارە.
لەم نەوەدا هەوسیا بە پشتبەستن بە ئامادەبوونی سەربازی و بەرژەوەندیە ستراتیژیکانی لە دەریای ناوەڕاست، هەوە دەدات لەپێگەی پتەوکردنی هاوکاری و دیالۆگ لەگەڵ تورکیا، هەوێی پاراستنی نفوزی خۆی لە سوریا بداتەوە.!
ئەتوانین بڵێین لەم جەنجاڵی و دەخە ئامێزەی سوریادا جگە لەوەی ناتوانرێت ئایندەیەکی دیاریکراو بە سوریا دیاری بکرێت، لەهەمان کاتدا سوریا و ناوچەکە لەسایەی ململانێ و دەخاڵەتی جەمسەرە ئیمپریالیەکان بە ئاسانی نایەتدەرەوە، بەتایبەتی کە ئەمریکاو ئیسرائیل گرەوکیان لەپێگەهەڕاتی ناوەڕاستدا بردەتەوەو هاوکێشەی سیاسی بە قازانجیان گۆڕاوە، فرسەتی زیاتر هاتەتە بەردەستیان کە دەخاڵەتی زیاتر لە ناوچەکەدا بکەن.
کۆتایی ئەم دەخە دژوارو پرکارەساتی سوریا و ناوچەکە کارەکی سادە و چاوەڕوانکراو نیە مەگەر ئەوەی شەرشەکی کەمەایەتی و جەماوەری بەرفراوان لە ناوچەکەدا بەرپا ببێت، کە ئەم هەلومەرجە بە قازانجی تەواوی دانیشتوانی ناوچەکە بگەڕێت.

بەشێک لە توێژینەوەی کاشی کوردی یان شوێنەواری عەرەبی.. ڕەباز شەریف

من لە سەردەمی میرنشین و قازی محمد و پاشا کەڵە نزیاوم، بەڵام بە ئەزموونی ئێستایا ئۆگەر لەکدانەوە بە ڕابردوو بکەین ئەتوانین لەوە تێبگەین کە هەمیشە بەشێکی کوردبوون دژایەتی بەشێکی تری هاوخوێن و هاوزمانی خۆیان کردووە و نیانهێشتووە بە ئامانج بگەن. خیانەت لە نیشتیمان ئۆگەر لە ناو میلەتانی تر وەک حاڵەت سەیربکرێت ،لەناو کورددا دیاردەیکی گەورەو بەر بەاوە، تەنانەت زۆر بە ڕوونی لە پەندی پێشینان و شیعری شاعیراندا دیارە.

لە هەر قەناغێک لە قەناغەکانی مێژوو، باسی هەر شکستێکی کورد بکەین، پەیوستە بە دەستکی ناوخۆی بگەڕێیت کە خیانەتی کردوە.

ڕوداوەکانی ئەم دواییەی سوریا دەرگایەکی گەورەی بەڕووی کوردی ڕۆژئاوادا کردەتەوە، ئێستە ڕۆژئاوا لەژێر هەڕەشەو مەترسی گەورەدایە، ئۆگەر چی کچان و کوڕانی ڕۆژئاوا بە گیانی خۆیان بەرگری لە خاکی پیرۆزی کوردستان دەکەن، ئەوان ئەوەندە بەوایان بە دۆزی کورد هەیە لە لەواری کەوتنەوە، لە هەناسەکانی کۆتایی کەوتنی کەبانی یەوە هەستانەوە سەرپە و کچانی خۆر مێژوویان دژی تاریکپەرستی تۆمار کرد، هیچ کوردێک نیە گومانی لە بەهێزی باهۆزکانی ڕۆژئاوا هەبێت، ئەوەی کە ڕوەنگە لاوازیان بکات خیانەتی ناوخۆیە، خیانەتی کوردانی بەشەکانی تری کوردستان, دەستکی ڕەشە کە وەک بوکڕە بە دەستی دوژمنەویە و یاریان پێدەکات.

هێزی ڕۆژ و ئەنکەسە کە دروستکراوی پارتی دیموکراتی کوردستانن بە پشتگیری تورکیا چاویان بە سەرکەوتنی ڕۆژئاوا هەڵناێت

ئیخوان موسلیمین کە زەرینیان لە باشور و باکوری کوردستانن بە پشتگیری تورکیا چاویان بە سەرکەوتنی ڕۆژئاوا هەڵناێت

پاشماوەکانی داعش و فیکری سەلەفیزم و بزوتنەوەی ئیسلامی کوردستان

بە پشتبەستن بە ئایدۆلۆژیای دین چاویان بە سەرکەوتنی هەڕەشەیت
تاکی کوردی کێڵگەی حیزبەکانی دەسەڵات چاویان بە سەرکەوتنی هەڕەشەیت.

کوڕبەت ئەو چاوەی نایەوێت سەرکەوتنی گەلەکەی خۆی ببینێت، بشکێت ئەودەستەی لە بری هاوکاری و یارمەتیدانی هاوزمان و هاونیشتیمانی خۆی یارمەتی دوژمنی کورد دەدات.
هەڵشبەت ئەو تاریکپەرستەی لەپشتاو ئایدۆلۆژیای بگەڕێنی هانی کوردانی تر دەدات دژایەتی میللەتی خۆیان بکەن.
ئەوانەی کورد ئەکوژن و کورد ئاوارە ئەکەن، دژی ژن،ژیان،ئازادی دروشمی اللەاکبر ئەدەنەوە.
ئەردۆغان و هاوئاهەنگەکانیان لە سوریا, لە عێراق، لە ئێران و لە تورکیا نایانەوێت کورد بژی.

ئاین وەک سەراب وایە، شەوێکی هاستێنەری هەیە و خۆی دەکاتە جگەرەوەی پەویستەکانی تۆ، بە جۆرێک یاری بە مێشکی مرۆڤ دەکات کە ئاشتی بەرقەرار دەکات، بەڵام لە هەمان کات تفەنگێک یان شمشێرکت پی هەڵدەگرێت کە براکەی خۆتی پێ بکوژیت.

ترسناکی ئاین لەوەدانیە کە ئایدۆلۆژیایەکی دیاریکراوە بە لە قاڵبدانی یەک جۆریی کەڵگا و یەکجۆری ئینسان، بەڵکو ترسناکی ئاین لەوەوە دەستپێدەکات کە بەناوی هەزمکی خودایەوە دێتە کەڵگاوە بە ئاماژەکردنی بۆچونی کەڵایەتیی، سیاسیی، کولتووریی لەسەر خۆتکی باریک بە بەدیهێنانی ئامانجکی خودایی

زەرینەی ئاینەکانی لە زمانی خوداوە هاتگێت پەیدات ژیانی خێت و ئەوانیتریش وەران بکەیت، بە ئەوەی گرنگی بە ژیانی خێت بدەیت.

ئاین دەبێتە دەستک جلی تایبەت و هەر چەشنە جلکی ترت لی یاساغ دەکات، زمان و کلتور و بیری نیشتیمانیت لە یاساغ دەکات و هاتگە دەدات بە تەنها لە بازنەی دیندا ئازادبیت و لە هەرچیەک لەگەڵ دین یەکنەگرتەوە بەت نیە توخنی بکەویت.

دین دەبێت بە پەنجەرەیک بە کەسی بەوادار و بەتەنها بۆی هەیە لەو پەنجەرەوە لە ژیان بڕوانێت و یەک سەرچاوەی هەیە بە لەکدانەوەی هەرچیەک لە پەنجەرەکەوە دەیبینێت، مرۆڤی بەوادار خۆنی هاتنگاوەنگی نیە بە ژیان و تانانێت خۆنکانیشی سنوردار دەکات.

ئاین بە تەنها مەترسی نیە بە سەر زمان و کلتور و بیری نەتەوەی، کەشەی ئاین هەر ئەوە نیە کە وەک شیشی و کەنکرێت لە قاپبت دەدات، بەڵکو دەست ئەبات بە خشبەختی مرۆڤیش، لە هوانگەی ئاینەوە تە ئەگەر کاتەکانت بە خوداپەرستی تەرخان نەکەیت ئەوە تە کەسەکی دەڵاویت، یاری تاوڵە و دەمینەو دوگمەی و پلەیستەیشن و کاوەن و هەرچیەک بە ماویەکی کاتیش سەرقاڵت بکات دەبەتە هەڵەشە بەسەر ئیمانەکەت.
بە درێژایی مێژوو هەموو گەل و نەتەوەیەک خواستی بوونەوەری داوە کە بنچینەی خی بناسێت و بیپارێزێت، بەجۆرێک هەڵگری هەر دین و بیروباوەڕێک بووبن هەوڵیانداوە بیخەنە خزمەتی نیشتیمانەوە، لەبەر ئەوەی درکیان بەوە کردووە کە ئەوەی تاکی کەمەڵکیانی پە دەناسرێتەوە ناسنامەی گەلەکەیەتی نەک ناسنامەی ئاینی.
گەلی کورد کەوتەتە مابەینی ٤ وەآتی ئیسلامی و خودی نەتەوەی کوردیش زەرینە موسوڵمانن، بەڵام ئەمە نەبەتە هۆگر لەبەردەم وەاتانی دراوسێ کە واز لە کوشتارو قەتڵوعامی کوردەکان بهێنن. لەڕاستیدا هێژەی ئەو کوردانەی بە درێژایی مێژوو کوژراون بە دەستی وەاتانی ئیسلامی هێژەکیان زۆر لەوە زیاترە کە کەمەیەکی جیاواز لە ئیسلام کوردی کوشتبێت.
تەنانەت ئەو هەوڵە تراژیدیە مێژوویانەی بەسەر کوردا هاتوون بە نمونەی وەک کیمیا بارانکردنی هەڵەبجە و ئەنفال و هتد نەیتوانی ئەوەندە کاریگەری لەسەر مەلاکان و وەاتانی ئیسلامی بکات کە هەر هیچ نەبێت بەیاننامەیەک دژی ئەوکارە قێزەونە دەربکەن و ئیدانەی بکەن، لەهەمان کات ئەنفالیش و کیمیابارانیش بە پشتبەستن بە سورەتەکانی قورئان کران و هەستی نیشتیمانی واینەکرد کەس دژی بوەستێتەوە. لە هەمان کات کاتی بەگژداچوونی کوردەکانی ئێران لەلایەن پازدارانی ئێرانەوە، خەڵکی گوندەکان دەگەنەوە کە مەلا و خەڵکی ئاوایی زەرجار قورئانیان بە ئەو هەزانە بەرزکردەتەوە بە ئەوەی ئازاریان نەدەن و گوندەکیان کاول نەکەن، بەڵام ئەمە نەک هەر هاینەگرتوون بەڵکو مەلا و دانیشتوانی گوندەکانیان داواتە بەر شەق و تەنانەت قورئانەکانیشیان سوتاندووە و مزگەوتەکانیشیان وێران کردووە.

ئەم چیرۆکە ئەوەمان پێدەڵێت کە ئەو هەزەی دەساڵاتی هەیە پارێزگاری لە خاک و ئەو لایەنە دەکات کە پشتگیری دەکات نەک دین. جیاوازیەکە ئەویە زانا و پڕۆفیسەر و کەسانی شارەزایی وەاتانی دراوسێ نیشتیمانیان خستەتە پێش دین و لە هەر بوارێکدا شارەزایان هەبێت خزمەتی وەاتی خیانی پێدەکەن، بەڵام لە لایەکی تریەوە زانایان و مامۆستایانی ئاینی و بەشکی زۆر لە لایەنگری حیزبەکانی

دەستپێکات لە باشوری کوردستان بوون بە خائین و نۆکەری دەوڵەتانی دراوسێ و تەنانەت دژی بزوتنەوەکانی ڕزگاری لە پارچەکانی تری کوردستان بەیاننامە دەردەکەن و دین ئەکەن بە ئامراز بۆ بەگژداچوونەوەیان و پێیان وایە موسوڵمانان هەموویان بران و بۆ ئاشکرا شانازی بە بینین و وێنەکانیانەوە دەکەن کە لەگڵ دوژمنانی کورد گرتوویانە. تەنانەت زڕینەی مەلاکانی باشوری کوردستان دژی سرودی نیشتیمانی ئەی ڕەقیبن و پێیان وایە کە کوفرە ئەو سرودە بوترێتەوە
لە هەمان کات دکتۆر عەبدل واحد کە دکتۆرە و بانگخوازی ئایینیە بەم دواییانە لە گوتارێکیدا بۆ بە سێ کردنەوە لە مێژوو خاکی پیرۆزی کوردستان ئاماژەی بۆکرد کە مەککە لە کوردستان پیرۆزترە، ئەم جارە لە گوتار بە خەڵکی کوردستان کە زڕینەی پێڕەوکاری دینی ئیسلامن مەترسیەکی جددی دروست دەکات لەسەر داهاتووی کلتور و نیشتیمان و تەنانەت خاکی پیرۆزی کوردستان بە جۆرێک ئینتیمای نەتەوەی کاک دەکاتەوە و ئینتیمای دین ڕاستەوخۆ پێش خاک دەکەوێت لەلای پێڕەوکارانی دینەکە.

بە تێوانین لەو باردۆخی دروست بووە و وردبوونەوە لە پێامەکانی هەندێک لە مامۆستایانی ئاینی و حیزبە ئیسلامیەکان، ئەتوانین بگەینە ئەو دەرئەنجامەی کە ئیسلامی سیاسی مەترسیەکی گەورەیە و بە شێوەیەکی ڕاستەوخۆ کاریگەری دەکاتە سەر کلتور و کۆمەڵگا، لەبەر ئەوەی هەمیشە پێامەکانیان ڕەڤیەکی زۆر کەم وکوڕی و تەسبینی گەورەی لەسەرە و پێویست بووە دەکات هەڵوەستەی لەسەر بکرێت و شیبکرێتەوە بە ئەوەی بۆشکی کەمیش بێت لە شوێنکەوتوانی دینەکە بۆرچاویان ڕونبێتەوە و کاریگەری دین لەسەر کلتور و پێشکەوتن و پێکەوەژیانی کۆمەڵگەکەمان کەم بکەینەوە.

[1] چەمکی نەتەوەیی و ئاینی، عەبدولقادر خان و جاشمەلای کورد! n.d.). https://www.kurdistanpost.nu/?mod=news&id=93114)
[2] بەڕێو قورئان 2. (August 11 ,2022). بەڕێو مەککە پیرۆزترە لە کوردستان !! د.عبدالواحد [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=TNui4SY8KNw
[٣] وتاری مامۆستا کۆی پاک سەبارەت بە سرووی نیشتیمانی ئەیڕەقیب
[٤] ڕونکردنەوەی ئەندامی سەرکردایەتی بزوتنەوەی ئیسلامی کوردستان " مونیر عەلی عەبدولعەزیز سەبارەت بە سوریا و پێوەندی کەنیان لەگڵ محمد جەلانی.

□□باز شەریف
بەشەک لە توێژینەوەی کاشی کوردی یان شاحاتی عەرەبی

□□باز شەریف
بەشەک لە توێژینەوەی کاشی کوردی یان شاحاتی عەرەبی

من لە سەردەمی میرنشین و قازی محمد و پاشا کەڵە نەژیاوم، بەڵام بە ئەزموونی ئێستەیا ئەگەر لەکدانەوە بە □ابردوو بکەین ئەتوانین لەوە تێبگەین کە هەمیشە بەشەکی کوردبوون دژایەتی بەشەکی تری هاوخوێن و هاوزمانی خۆیان کردووە و نەیانهێشتووە بە ئامانج بگەن. خیانەت لە نیشتیمان ئەگەر لە ناو میلەتانی تر وەک حاڵەت سەیربکرێت ،لەناو کورددا دیاردەیەکی گەورەو بەر بڵاوە، تەنانەت زۆر بە □وونی لە پەندی پێشینان و شیعری شاعیراندا دیارە.

لە هەر قۆناغێک لە قۆناغەکانی مێژوو، باسی هەر شکستێکی کورد بکەین، پەیوستە بە دەستکی ناوخۆی بگەیت کە خیانەتی کردوە.

□ەداوەکانی ئەم دواییەی سوریا دەرگایەکی گەورەی بەووی کوردی □□ژئاوادا کردەتەوە، ئێستە □□ژئاوا لەژێر هەڕەشەو مەترسی گەورەدایە، ئەگەر چی کچان و کوانی □□ژئاوا بە گیانی خۆیان بەرگری لە خاکی پیرۆزی کوردستان دەکەن، ئەوان ئەوەندە بەوایان بە دۆزی کورد هەیە لە لەواری کەوتنەوە، لە هەناسەکانی کۆتایی کەوتنی کۆبانی یەوە هەستانەوە سەرپە و کچانی خۆر مێژوویان دژی تاریکپەرستی تەمار کرد، هیچ کوردێک نیە گومانی لە بەهێزی باهۆزکانی □□ژئاوا هەبێت، ئەوەی کە □□نگە لاوازیان بکات خیانەتی ناوخۆیە، خیانەتی کوردانی بەشەکانی تری کوردستان, دەستکی □□شە کە وەک بوکە□□ بە دەستی دوژمنەوەیە و یاریان پێدەکات.

هێزی □□ژ و ئەنکەسە کە دروستکراوی پارتی دیموکراتی کوردستانن بە پشتگیری تورکیا چاویان بە سەرکەوتنی □□ژئاوا هەڵنایێت

ئیخوان موسلیمین کە زۆرینەیان لە باشور و باکوری کوردستانن بە پشتگیری تورکیا چاویان بە سەرکەوتنی □□ژئاوا هەڵنایێت

پاشماوەکانی داعش و فیکری سەلەفیزم و بزوتنەوەی ئیسلامی کوردستان بە پشتبەستن بە ئایدۆلۆژیای دین چاویان بە سەرکەوتنی □□ژئاوا هەڵنایێت
تاکی کوردی کەیلەی حیزبەکانی دەسەڵات چاویان بە سەرکەوتنی □□ژئاوا هەڵنایێت.

کوەر بەت ئەو چاوەی نایەوێت سەرکەوتنی گەلەکەی خۆی ببینێت، بشکێت ئەودەستەی لە بری هاوکاری و یارمەتیدانی هاوزمان و هاونیشتیمانی خۆی یارمەتی دوژمنی کورد دەدات.
ەوەشبەت ئەو تاریکپەرستەی لەپێناو ئایدەلۆژیای بگەنی هانی کوردانی تر دەدات دژایەتی میللەتی خۆیان بکەن.
ئەوانەی کورد ئەکوژن و کورد ئاوارە ئەکەن، دژی ژن،ژیان،ئازادی دروشمی اللەاکبر ئەێنەوە.
ئەردەغان و هاوئاهەنگەکانیان لە سوریا, لە عێراق، لە ئێران و لە تورکیا نایانەوێت کورد بژی.

ئاین وەک سەراب وایە، شەویەکی ەاستەقینەی هەیە و خۆی دەکاتە جگرەوەی پەویستەکانی تە، بە جۆرێک یاری بە مەشکی مرۆڤ دەکات کە ئاشتی بەرقەرار دەکات، بەڵام لە هەمان کات تفەنگێک یان شمشێرکت پی هەڵدەگرێت کە براکەی خۆتی پێ بکوژیت.

ترسناکی ئاین لەوەدانیە کە ئایدەلۆژیایەکی دیاریکراوە بە لە قاڵبدانی یەک جۆریی کەمەگا و یەکجۆری ئینسان، بەڵکو ترسناکی ئاین لەوەوە دەستپێدەکات کە بەناوی هەزەکی خودایەوە دەتە کەمەگاوە بە ئاەاستەکردنی بەچونی کەمەایەتیی، سیاسیی، کولتووریی لەسەر خەتەکی باریک بە بەدیهەنانی ئامانجەکی خودایی

زەرینەی ئاینەکانی لە زمانی خوداوە ەێگەت پەدەدات ژیانی خەت و ئەوانیتریش وەران بکەیت، بە ئەوەی گرنگی بە ژیانی خەت بدەیت.

ئاین دەبەتە دەستەک جلی تایبەت و هەر چەشنە جلەکی ترت لی یاساغ دەکات، زمان و کلتور و بیری نیشتیمانیت لە یاساغ دەکات و ەێگە دەدات بە تەنها لە بازنەی دیندا ئازادبیت و لە هەرچیەک لەگەە دین یەکنەگرەتەوە بەت نیە توخنی بکەویت.

دین دەبەت بە پەنجەرەیەک بە کەسی بەوادار و بەتەنها بەی هەیە لەو پەنجەرەوە لە ژیان بەوانەت و یەک سەرچاوەی هەیە بە لەکدانەوەی هەرچیەک لە پەنجەرەکەوە دەیبینەت، مرۆڤی بەوادار خۆنی ەێنگاوەێنگی نیە بە ژیان و تەنانەت خۆنکانیشی سنوردار دەکات.

ئاین بە تەنها مەترسی نیە بە سەر زمان و کلتور و بیری نەتەوەی، کەشەی ئاین هەر ئەوە نیە کە وەک شیشی و کەنکرەت لە قاڵبت دەدات، بەڵکو دەست ئەبات بە خەشبەختی مرۆڤیش، لە ەوانگەی ئاینەوە تە ئەگەر کاتەکانت بە خوداپەرستی تەرخان نەکەیت ئەوە تە کەسەکی دەەاویت، یاری تاوەە و دەمینەو دوگمەی و پلەیستەیشن و کاوەن و

هەرچیەک بە ماوەیەکی کاتیش سەرقاڵت بکات دەبێتە هۆشە بەسەر ئیمانەکەت.
بە درێژایی مێژوو هەموو گەل و نەتەوەیەک خواستی بوونەوەری داوە کە بنچینەی خۆی بناسێت و بیپارێزێت، بۆجۆرێک هەڵگری هەر دین و بیروباوەڕێک بووبن هەوڵیانداوە بیخەنە خزمەتی نیشتیمانەوە، لەبەر ئەوەی درکیان بەوە کردووە کە ئەوەی تاکی کەمەکەیانی پێ دەناسرێتەوە ناسنامەی گەلەکەیەتی نەک ناسنامەی ئاینی.
گەلی کورد کەوتەتە مابەینی ٤ وەآتی ئیسلامی و خودی نەتەوەی کوردیش زۆرینە موسوڵمانن، بۆیە ئەم نەبەتە هێگر لەبەردەم وەاتانی دراوسێ کە واز لە کوشتارو قەتوعامی کوردەکان بهێنن. لەاستیدا هێژەی ئەو کوردانەی بە درێژایی مێژوو کوژراون بە دەستی وەاتانی ئیسلامی هێژەکەیان زۆر لەوە زیاترە کە کەمێیەکی جیاواز لە ئیسلام کوردی کوشتبێت.
تەنانەت ئەو هەوڵە تراژیدیە مێژوویانەی بەسەر کوردا هاتوون بە نمونە وەک کیمیا بارانکردنی هەڵەبجە و ئەنفال و هتد نەیتوانی ئەوەندە کاریگەری لەسەر مەلاکان و وەاتانی ئیسلامی بکات کە هەر هیچ نەبێت بەیاننامەیەک دژی ئەوکارە قێزەونە دەربکەن و ئیدانەی بکەن، لەهەمان کات ئەنفالیش و کیمیابارانیش بە پشتبەستن بە سورەتەکانی قورئان کران و هەستی نیشتیمانی وایندەکرد کەس دژی بوەستێتەوە. لە هەمان کات کاتی بەگژداچوونی کوردەکانی ئێران لەلایەن پازدارانی ئێرانەوە، خەڵکی گوندەکان دەگەنەوە کە مەلا و خەڵکی ئاوایی زەرجار قورئانیان بە ئەو هەزانە بەرزکردەتەوە بە ئەوەی ئازاریان نەدەن و گوندەکەیان کاول نەکەن، بۆیە ئەم نەک هەر ڕاینەگرتوون بەڵکو مەلا و دانیشتوانی گوندەکانیان داواتە بەر شەق و تەنانەت قورئانەکانیشیان سوتاندووە و مزگەوتەکانیشیان وێران کردووە.

ئەم چیرۆکە ئەوەمان پێدەڵێت کە ئەو هەزەی دەساڵەتی هەیە پارێزگاری لە خاک و ئەو لایەنە دەکات کە پشتگیری دەکات نەک دین. جیاوازیەکە ئەوەیە زانا و پڕۆفیسەر و کەسانی شارەزایی وەاتانی دراوسێ نیشتیمانیان خستەتە پێش دین و لە هەر بوارێکدا شارەزایان هەبێت خزمەتی وەاتی خۆیانی پێدەکەن، بۆیە لە لایەکی ترەوە زانایان و مامۆستایانی ئاینی و بۆشکی زۆر لە لایەنگری حیزبەکانی دەسەڵات لە باشوری کوردستان بوون بە خائین و نۆکەری دەوڵەتانی دراوسێ و تەنانەت دژی بزوتنەوەکانی ڕزگاری لە پارچەکانی تری کوردستان بەیاننامە دەردەکەن و دین ئەکەن بە ئامراز بە بەگژداچونەوەیان و پێیان وایە موسوڵمانان هەموویان بران و بە ئاشکرا شانازی بە بینین و وێنەکانیانەوە دەکەن کە لەگەڵ دوژمنانی

کورد گرتوویانە. تەنانەت زەرینەی مەلاکانی باشوری کوردستان دژی سرودی نیشتیمانی ئەی ڕەقیبن و پێیان وایە کە کوفرە ئەو سرودە بوترێتەوە
لە هەمان کات دکتەر عەبدل واحد کە دکتۆ و بانگخوازی ئایینیە بەم دواییانە لە گوتارێکیدا بۆ بۆ سۆ کردنەوە لە مژوو خاکی پیرەزی کوردستان ئاماژەی بەوەکرد کە مەککە لە کوردستان پیرەزترە، ئەم جارە لە گوتار بۆ خڕکی کوردستان کە زەرینەی پێڕەوکاری دینی ئیسلامن مەترسیەکی جددی دروست دکات لەسەر داهاتووی کلتور و نیشتیمان و تەنانەت خاکی پیرەزی کوردستان بۆ جارێک ئینتیمای نەتەوەی کاە دکاتەوە و ئینتیمای دین ڕاستەوخۆ پێش خاک دکەوێت لەلای پێڕەوکارانی دینەکە.

بۆ تێڕوانین لەو باردەخەی دروست بووە و وردبوونەوە لە پێامەکانی هەندێک لە مامەستایانی ئایینی و حیزبە ئیسلامێکان، ئەتوانین بگەینە ئەو دەرئەنجامەی کە ئیسلامی سیاسی مەترسیەکی گەورەیە و بۆ شۆێکی ڕاستەوخۆ کاریگەری دکاتە سەر کلتور و کەمەگا، لەبەر ئەوەی هەمیشە پێامەکانیان ڕەڕێکی زەر کەم وکوڕی و تێبینی گەورەی لەسەرە و پێویست بووە دکات هەوەستەی لەسەر بکرێت و شیبکرێتەوە بۆ ئەوەی بۆشکی کەمیش بێت لە شونکەوتوانی دینەکە بەرچاویان ڕونبێتەوە و کاریگەری دین لەسەر کلتور و پشکەوتن و پکەوەڕیانی کەمەگکەمان کەم بکەینەوە.

[1] چەمکی نەتەوەیی و ئایینی، عەبدولقادر خان و جاشمەلای کورد! n.d.). https://www.kurdistanpost.nu/?mod=news&id=93114)
2]] بەڕەو قورئان 2. (August 11 ,2022). بەڕێ مەککە پیرەزترە لە کوردستان !! د.عبدالواحد [Video]. YouTube. https://www.youtube.com/watch?v=TNui4SY8KNw
[٣] وتاری مامەستا کۆی پاک سەبارێت بە سرووی نیشتیمانی ئیەقیب
[٤] ڕونکردنەوەی ئەندامی سەرکردایەتی بزوتنەوەی ئیسلامی کوردستان " مونیر عەلی عەبدولعەزیز سەبارێت بە سوریا و پێوەندی کەنیان لەگەل محمد جەلانی.

بەباز شەریف